T.C.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI

İKİ BOYUTLU TASARIMLARIN ÖĞRETİLMESİNDE ATIK MALZEME KULLANMANIN ÖĞRENCİLERİN SANATSAL GELİŞİMLERİNE KATKILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet YÜCEL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİYARBAKIR / 2018

T.C.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI

İKİ BOYUTLU TASARIMLARIN ÖĞRETİLMESİNDE ATIK MALZEME KULLANMANIN ÖĞRENCİLERİN SANATSAL GELİŞİMLERİNE KATKILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

HAZIRLAYAN

Mehmet YÜCEL

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans Unvanı Verilmesi

İçin Kabul Edilen Tezdir.

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

DİYARBAKIR – 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışmamız jüriniz tarafından Güzel Sanatlar Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.05./12/2018

JÜRİ BAŞKANI: Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

Danışman : Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

Üye : Prof. Dr. İrfan YILDIZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Emine TEKER

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. İlhami BULUT

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Mehmet YÜCEL

…./…/2018

ÖNSÖZ

İnsanın var olmasıyla birlikte ortaya çıkmış olan sanat, insanlığın var olduğu sürece de insanın hayatını sürdürmesini sağlayan hava, su ve toprak gibi onun hayatını renklendiren ve anlamlı kılan temel gereksinimlerden biridir. Bu bağlamda bireyi hayata hazırlama süreci içerisinde sanat eğitiminin çok önemli bir rolünün olduğunu söylemek mümkündür.

Her bilimsel alanda olduğu gibi sanat eğitiminde de modern çağın gereksinimlerine cevap verecek yeniliklerin olması gerektiği bilinmektedir. Bu amaçla sanat eğitiminin çağın ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi ve yeniliklerin eğitime dâhil edilmesi düşünüldüğünde, atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması gerektiği zorunluluk haline gelmiştir. Bilinçsiz tüketim sonucunda ortaya çıkan atıkların yeniden değerlendirilmesi, çevre duyarlılığının kazandırılması, kas gelişimi, duygusal gelişim ve özgün bir eser üretebilme becerilerinin kazandırılmasında belki de en önemli unsurlardan birisi atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması olduğu söylenebilir. Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması çocuğa; sanatsal üretim sürecinde becerilerini uygulayabilme, parça-bütün ilişkisi kurabilme, sorumluluk alma, grup halinde çalışabilme ve özgüven duygusu kazanabilme gibi yeterliliklerin kazandırılmasında önemli bir rol oynadığı ileri sürülebilir.

Bu araştırma, görsel sanatlar dersinde iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemelerin öğrencilerinin sanatsal gelişimine hangi katkılarının olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular göz önünde bulundurularak yorumlanmıştır.

Araştırma süresince bilgi birikimleri ve engin deneyimlerinden yararlandığım danışmanım sayın Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a, araştırmada kullandığım ölçeklerin geliştirilmesinde yardımlarını gördüğüm sayın Doç. Dr. İlhami BULUT ve Arş. Gör. Dr. Zakir ELÇİÇEK'e teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca araştırmanın uygulanmasında desteklerini esirgemeyen Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu yöneticilerine ve uygulama etkinliklerine katılan 7. sınıf öğrencilerine de teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER **SAYFA NO**

Önsöz ..... **i**

İçindekiler ..... **ii**

Özet ..... **vii**

Abstract ..... **viii**

Tablolar Listesi ..... **ix**

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu **1**

1.2. Araştırmanın Amacı **3**

1.3. Alt Amaçlar **4**

1.4. Araştırmanın Önemi **4**

1.5. Varsayımlar **5**

1.6. Sınırlılıklar **5**

1.7. Tanımlar **6**

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim **7**

2.2. Sanat **8**

2.3. Sanat Eğitimi 9

2.4. Sanat Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği 10

2.5. Sanat Eğitiminin Amaçları 12

2.6. Görsel Sanat Eğitiminde Öğretim Yöntemleri 13

2.6.1. Anlatım Yöntemi 14

2.6.2. Soru – Cevap Yöntemi 14

2.6.3. Gösteri Yöntemi 15

2.6.4. Gezi gözlem yöntemi 15

2.6.5. Yaratıcı drama Yöntemi 15

2.6.6. Tartışma Yöntemi 16

2.6.7. Bireysel çalışma yöntemi 16

2.6.8.Çok Alanlı Sanat Eğitimi 16

BÖLÜM III

ATIK NESNELERİN SANAT ESERİNDE KULLANIMINDA TARİHSEL SÜREÇ

3.1. Atık Nesne 18

3.2. Atık Nesne ve Sanat ilişkisi 18

3.3.Atık Nesnelerin Sanat Eğitiminde Kullanımı 26

3.4. Atık Nesnelerle Sanatsal Çalışmalarda Kullanılan Teknikler

3.4.1. Kolaj 28

3.4.2. Dekolaj 30

3.4.3. Dekopaj 31

3.4.4. Asamblaj 32

3.5. Konuyla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar ve Sonuçları 35

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli 37

4.2. Evren ve Örneklem 38

4.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi 40

4.3.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi 40

4.3.2. Öğrenci Gözlem Formu 43

4.3.3. Öğrenci Görüşme Formu 44

4.3.4. Başarı Değerlendirme Ölçeği 45

4.3.5. Deney Grubu Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması 45

4.3.6. Kontrol Grubunda Dersin İşlenişi 48

4.4. Verilerin Toplanması 49

4.4.1. Nitel Verilerin Toplanması Ve Analizi 50

4.4.2. Nicel Verilerin Toplanması Ve Analizi 52

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. Nicel Bulgular ve Yorumlar 54

5.1.1.Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumları Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 54

5.1.2.Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutum Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 56

5.1.3. Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 57

5.1.4. Deney Ve Kontrol Grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 57

5.1.5. Verilerin Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar 58

5.1.6. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar 60

5.1.7. Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular 61

5.1.8 Deney Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine Yönelik Bulgular ve Yorumlar 63

5.1.9. Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine Yönelik Bulgular ve Yorumlar 65

5.1.10. Grupların Başarı Ortalamalarına Yönelik Bulgular ve Yorumlar 66

5.2. Nitel Bulgular ve Yorumlar 67

5.2.1. Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 68

5.2.2 Deney Grubu Öğrenci Görüşleri Formuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar 69

5.2.3. Öğrencilerle Yüz yüze Yapılan Görüşme Tutanak Sonuçları 71

BÖLÜM VI

SONUÇ ve ÖNERİLER.....73

6.1. Sonuçlar.....74

6.2.Öneriler 75

KAYNAKLAR.....76

EKLER.....80

ÖZGEÇMİŞ.....88

ÖZET

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okutulan Görsel Sanatlar dersinde beklenen amaçların gerçekleştirilebilmesi için geleneksel öğretim yöntemlerinin dışında araştırmaya dayalı ve yeni öğretim metotlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bilindiği gibi bu dersin öğretim programında öğretilmesi planlanan öğrenme alanları arasında iki boyutlu sanatsal biçimlendirme çalışmalarının yanında üç boyutlu sanatsal biçimlendirme çalışmalarına da yer verilmektedir.

Son yıllarda atık malzemelerin geri dönüşümüne yönelik birçok proje geliştirilmektedir. Geri dönüşüm işlemleri bağlamında kimi sanatçılar tarafından sanatsal formlara dönüştürülen atık malzemeler kullanılarak yapılan tasarımlar ile hem sanat alanında yenilikler yaratılmakta hem de atık malzemelerle topluma tüketim çılgınlığının sonuçları ve atıkların doğaya verdiği zararın boyutları vurgulanmaya çalışılmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı; Ortaokul 7. sınıf düzeyinde verilen Görsel Sanatlar dersinde atık malzemeler kullanılarak yapılacak tasarımların öğrencilerin sanatsal gelişimlerine ve çalışmalarının niteliğine ne tür katkı sağladığını belirlemek, dersteki başarı ile derse karşı tutumlarına etkisini ölçmektir. Araştırma deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu desen modeliyle yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Şanlıurfa ili, örneklemini Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu'nda öğrenim gören toplam 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde yürütülmüştür.

Çalışma için hazırlanan veri toplama araçları; derse yönelik başarı ve tutumu ölçmek için öntest-sontest, atık malzemelerin kullanımına yönelik öğrenci görüşleri ve gözlem formlarıdır. Çalışmalarında atık malzemeleri kullanan deney grubu ile geleneksel yöntemleri kullanan kontrol grubu öğrencilerinin derse karşı tutumlarını ölçmek amacıyla uygulanan sontest puan ortalamaları arasındaki farkın deney grubu lehine anlamlı olduğu saptanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan başarı değerlendirme ölçekleri incelendiğinde deney grubunun başarı ortalaması kontrol grubunun ortalamasına oranla yüksek olduğu gözlenmiştir. Özellikle çalışmayı belirlenen sürede tamamlama, uygulamada isteklilik alt başlıklarına dair değerler kontrol grubunun sonuçlarına göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, uygun ortam ve malzeme sağlanması, görsel sanatlar öğretmenlerine de yeterli eğitimler verilmesi halinde atık malzemeler kullanarak iki boyutlu tasarımların öğrencilere öğretilmesiyle sanatsal gelişimlerine katkıda bulunulacağı anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Sanat Eğitimi, Atık Nesne, Kolaj, Dekolaj

ABSTRACT

We need new teaching methods based on research other than the traditional teaching methods for realizing the objectives expected in the Visual Arts in schools that are affiliated with the Ministry of National Education. As it is known, there are three-dimensional artistic formatting activities as well as those with two-dimensional ones among the teaching areas which are planned to be thought in the curriculum of this course.

Several projects have been developed for recycling of waste material in the recent years. Some artists create innovations in the artistic field with the designs that they do with waste materials transformed into artistic forms via recycling and they also seek to emphasize the repercussions of the consumerism to the public and the damages the wastes did to nature with waste materials.

The main objective of this research is to identify the contributions of the designs to be done with using waste materials in Visual Arts in the seventh grade in a Secondary School to the students' artistic development and the nature of their study and to assess their effects on their achievement in and attitudes toward the course. The research utilizes pre-test and post-test control group pattern among the experimental patterns. The research population is the province of Şanlıurfa and research sample is the 54 students studying in Hacı Abdurrahman Özdemir secondary school. The research was conducted in 2017-2018 academic year.

We have used Pre-test and Post-test to assess the Achievement in and Attitude towards the course and Student Opinions and Observation Forms as a data collection tools. We have observed that there is a favorable difference for the experimental group between the Post-test score averages applied to assess the students' attitude towards the course in the control group using traditional methods and experimental group using waste materials.

Upon analyzing the achievement assessment scales which are applied to Experiment and Control groups, we observed that the achievement average of the Experiment Group is higher than that of Control Group. We have observed that the values especially in completing the study in a given period of time and willingness in applying have been considerably higher than the Control Group results. In conclusion, we have understood that we can contribute to the artistic developments of the students by teaching them two-dimensional designs by using waste materials through providing the appropriate environment and material and sufficient trainings to the visual art teachers.

Keywords: Art, Art Education, Waste Material, Collage, Decollag

TABLOLAR LİSTESİ

Tablolar **Sayfa**

Tablo -1. Deneklerin Grup ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı 37

Tablo -2. Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği Faktör Analizi Sonuçları 40

Tablo -3. Shapiro-Wilks Testi Sonuçları 50

Tablo -4. Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumlarına İlişkin t-Testi Sonuçları 52

Tablo -5. Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumlarına İlişkin t-Testi Sonuçları 53

Tablo -6. Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları 54

Tablo -7. Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem t-Testi Sonuçları 55

Tablo -8. Cinsiyete İlişkin, Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları 56

Tablo -9. Cinsiyete İlişkin, Mann-Whitney U Testi Sonuçları 56

Tablo-10. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Standart Sapması Ve Ortalaması 57

Tablo-11. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Yönelik Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları 58

Tablo-12. Deney Grubu Başarı Değerlendirme Formu Ortalaması 60

Tablo-13. Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Sonuçları 62

Tablo -14. Gruplara Göre Başarı Düzeyleri Ortalamaları Sonuçları 63

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, alt amaçlar, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Sanat; insanın varoluşuyla birlikte ortaya çıkmış, insanlığın var olduğu sürece de devam edecek olan insana özgü bir eylemdir. Çünkü insan varoluşsal anlamda yaratıcı bir zihinle doğmuştur ve sürekli yeni bir şeyler oluşturma, üretme kaygısı içerisindedir. Bu süreç içerisinde hem sanat eğitimi hem de sanat öğretimi giderek önem kazanmaya başlamış ve bu alanda araştırmacılar tarafından sayısız araştırmalar yapılmıştır. Aile de başlayıp, çevreyle etkileşen sanatsal deneyimler, bireyin temel eğitimiyle birlikte estetik bir yapıya dönüşmekte ve bu süreç tüm hayatını etkileyen bir alan olarak önemini belirgin bir şekilde hissettirmektedir.

Sanat eğitiminin pek çok amacı vardır.

Artut (2009) ‘a göre sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi, bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası bulunmaktadır.

Alakuş ve Mercin (2009)’e göre sanat eğitimi, bireyin kendisini ifade etmesinin, estetik değer yargılarının oluşmasının, başkalarını anlayabilmesinin, sanata ve sanatçıya değer vermesinin, yaratıcı düşüncesini teşvik etmesinin, problemlere karşı özgün çözüm önerileri geliştirebilmesinin ve diğer disiplinlerle iş birliği sağlayarak sanat yoluyla öğrenebilmesinin bir gereğidir.

Buradan yola çıkarak sanat eğitiminin, bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilinci geliştirmek ve çevresindeki problemlere özgün çözüm önerileri geliştirebilme açısından da gerekli olduğu söylenebilir.

Görsel sanatlar öğretiminde kullanılabilecek pek çok yöntem vardır.

Artut (2009) tarafından görsel sanatlar öğretimiyle ilişkili olduğu düşünülen yöntemlere ilişkin bazı örnekler sunulmuştur. Bunlar aşağıdaki gibidir:

1. Kolaydan Zora Gitme (basitten karmaşığa) İlkesi

2. Soru-Cevap-Tartışma

3. Müzik ve Seslerden Yararlanma

4. Kopyadan Yararlanma, Modelden Çalışma

5. Bellek Eğitimi

6. Buluş Yoluyla (Araştırma, inceleme, yorumlama ve uygulama) Öğretim

7. Yaratıcı Drama

8. Proje Destekli Sunuş Yoluyla Öğretim Yöntemi

9. Görsel-İşitsel Etkinliklerden (Demonstrasyon) Yararlanma ve Bilgisayar Destekli Yaklaşım.

Görsel Sanatlar Eğitimi, öğretim programı, görsel iletişim ve biçimlendirme, kültürel miras, sanat eleştirisi ve estetik, öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları çocuğun sanatsal ve bireysel gelişiminde önemli rol oynar. Talim ve terbiye kurulu tarafından hazırlanan öğretim programında yer alan öğrenme alanlarının amaçları ekler bölümünde yer almaktadır.

Görsel sanatlar eğitiminin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesi için geleneksel öğretim yöntemlerinin dışında araştırmaya dayalı, yeni öğretim metotlarının olması gerektiği bir zorunluluktur.

Görsel sanatlar dersinde karşılaşılan problemlerden biri öğretim yöntemlerinde geleneksel öğretim yöntemlerinin tercih edilmesi, geleneksel boyama araçlarının kullanılmasıdır. Öğrencilerin sanatsal becerisinin gelişimine katkısı olmayan öğretim yöntemlerinin kullanılmasının sonucunda öğrencilerin derse olan ilgisi azalmakta ve görsel sanatlar dersinin gerekliliği yönünde olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

MEB (2016) görsel sanatlar müfredat programı amaçları arasında yer alan kazanımlarda sanat eğitiminde her türlü araç gereci kullanabilme ve farklı tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdire bilme açısından geleneksel yöntemlerin dışında yeni yöntemlerin kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Son yıllarda atık malzemelerin geri dönüşümü konusunda pek çok proje geliştirilmekte ve sanat eğitimi alanında kullanımı yönünde araştırmalar yapılmaktadır. 20. yy.'dan başlayarak sanatçılar tarafından atık malzemeler sanatsal çalışmalara dönüştürülmüş hem sanat alanında yeniliklere imza atılmış hem de atık malzemelerle topluma tüketim çılgınlığının sonuçları ve atıkların doğaya verdiği zararın boyutları vurgulanmaya çalışılmıştır. Görsel sanatlar dersi müfredat programından da anlaşılacağı üzere görsel sanatlar eğitiminde öğrencinin derse ilgisini artırıcı, özgün, yaratıcılığı geliştiren, sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmalarını sağlayan, çağı takip eden öğretim yöntemlerinin uygulanması gerektiği bir zorunluluktur.

Alan yazın incelendiğinde de sanat eğitimiyle ilgili birçok araştırmanın yapıldığı, ancak; atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimine katkılarıyla ilgili herhangi bir araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Bu denli önemli bir konunun araştırmalarda yer almamasının bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimine hangi katkılarının olduğunu belirlemektir. 20. yüzyılın başlarından itibaren doğrudan sanat yapıtında kullanılmaya başlanan atık nesnelerin neler olduğunu ve nasıl ele alındığını, sanat akımları ve sanatçılar dahilinde nasıl kullanıldığı hakkında araştırmalar yapılarak, hangi atık malzemelerin iki boyutlu sanatsal çalışmalarda kullanılabileceğini saptamaktır. Kullanılan atık malzemelerin öğrencilerin derse tutumlarını hangi yönde etkilediği, çalışmalarına hangi katkıları

sağladığı, öğrencilerin sanatsal gelişimleri ve sanatsal düşüncelerine hangi katkılarının olduğu elde edilecek bulgularla saptanmaya çalışmaktır.

1.3. Alt Amaçlar

1.Çalışmalarında atık malzemeleri geleneksel malzemelerle birlikte kullanan deney grubunun çalışmaları ile geleneksel yöntemleri kullanan öğrencilerin çalışmalarındaki başarı düzeyi arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Çalışmalarında atık malzemeleri kullanan deney ve geleneksel biçimlendirme araçlarını kullanan kontrol grubu öğrencileri arasında sanatsal gelişimleri konusunda anlamlı bir fark var mıdır?

3. Çalışmalarında atık malzemeleri kullanan deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin ders karşı tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4. Deney grubu öğrencilerinin araştırma öncesi ve araştırma sonrası derse karşı tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Deney grubundaki kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Sanat eğitimi, nitelikli insan yetiştirmede eğitimin önemli alanlarından birisidir. Bu nedenle, okul öncesinden itibaren öğrencilere sanat eğitimi verilmesi oldukça önemlidir. Sanat eğitiminin önemi, bireyin değişen koşullara uyumunu sağlayan bir eğitim alanı olması nedeniyle de büyüktür. İnsanın gelişimine çok yönlü olarak katkıda bulunan sanat eğitimi uygulama alanlarının çağdaşlaştırılması, uygulama yöntemleri bakımından zenginleştirilmesi, çocuğun sanatsal açıdan gelişimine katkı sağlamasının yanı sıra sanat eğitimine de katkı sağlayacağı söylenebilir. Sanat; konu, malzeme, teknik, üslup bakımından sınır tanımayan bir çalışma alanıdır. Boyalar, tutkallalar, taşlar, kil, ahşap, metal ya da malzemeler, su, asit, kumaş ya da ipler gibi her türlü malzemeyi çok farklı tekniklerle yan yana getirerek görsel bir düzen oluşturmak mümkündür. Özellikle 20. yy.

dan itibaren atık malzemelerin sanat yapıtında kullanılmaya başlanması ve aşırı tüketim sonucu atıkların doğaya verdiği zararın etkilerinin çocuklara kazandırılmaya çalışılması öneminden yola çıkarakda, atık malzemelerin sanatsal formlara dönüştürülmesi de görsel sanat eğitiminde kullanılabilecek yöntemlerden birisidir. Sınırsız bir çalışma alanında öğrencilere sınır getirmek onları tek tipleştirerek bir kalıba girmelerine neden olabilir. Sanat eğitiminde uygulama tekniklerinin zenginleştirilmesi derse olan ilgiyi arttırmanın yanı sıra sanat eğitimine yönelik araştırmalara da katkı sunması açısından bu araştırmanın önemli olduğu söylenebilir.

1.5. Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılacak tutum ölçekleri ve gözlem formlarının geçerliliği için uzman kanısı yeterlidir.

2. Deney grubunun evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

3. Araştırmada kullanılacak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme düzeyleri birbirine yakındır.

4. Deney ve kontrol grubunun eğitim ortamı birbirine denktir.

5. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri birbirine yakındır.

1. 6. Sınırlılıklar

Araştırma; Şanlıurfa ili, Karaköprü ilçesi, Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu, 7. Sınıf öğrencilerinden seçilecek 1 deney grubu, 1 kontrol grubu olmak üzere toplam 54 öğrenciyi kapsamaktadır. 7. Sınıf Görsel Sanatlar dersi, Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik öğrenme alanlarında yer alan ilgili kazanımları ve iki boyutlu tasarımlarla sınırlıdır. Araştırmanın uygulama süreci 6 haftalık bir süreyi kapsamaktadır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: Bireyin kendi yaşantısı yoluyla olumlu yönde istenilen davranışları meydana getirme sürecidir.

Sanat: İnsanların duygu, düşünce ve izlenimleri görsel biçimlendirme elemanlarını kullanarak güzel ve etkili bir biçimde, kişisel bir tarz ve yaratıcılıkla ifade etme çabası olarak tanımlanabilir.

Atık nesne: üretimden tüketime kadar olan aşamalarda ortaya çıkan ve üretimin kullanılmayan kısmı ya da kullanıldıktan sonraki hali olarak tanımlanabilir.

Kolaj: Yapıştırma resim olarak da bilinir. Elde mevcut olan her türlü basılı, çizili ya da fotografik malzeme ile,bir yüzey üzerine yeni bir kompozisyon oluşturacak düzende yapıştırılarak elde edilmektedir.

Dekolaj: Bir yüzey üzerine resim, yazı vb. nesnelerin yapıştırılıp tekrar sökülmesi ya da halihazırda bulunan materyalin bulunduğu yerden sıyrılarak geride kalan bölümün tamamlanmasıyla yapıta dönüştürülmesi tekniğidir.

Dekopaj: Hazır atık nesnenin yüzeye monte edilerek yüzeye yapıştırılıp boya ile müdahalelerle tamamlanması ile yapılan bir tekniktir.

Sanat eğitimi: Sanat eğitimi bireyin estetik algısını geliştirmeyi amaçlayan eğitim sürecidir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitimi sözlük anlamı olarak ele alacak olursak, bireyin davranışlarının planlı bir şekilde olumlu yönde geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Eğitim sürecinden geçen her birey kendi hazır bulunuşluk düzeyine göre bir değişme uğrar. Bu değişimler süreç boyunca kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir.

Özsoy (2007) "eğitimi, bir toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa ayak uydurması için en önemli araçlardan biri olarak değerlendirir. Eğitimin insana yapılan uzun vadeli bir yatırım olduğunu bireyin, yaratıcılık ile yeteneklerini ortaya çıkarması ve geliştirmesinde, kendini ifade etmesinin sağlanmasında tartışılmaz bir yeri olduğunu vurgulamaktadır ." Bu boyutuyla eğitim öğrenilenlerin hayata uygulanması süreci olarak ifade edilebilir.

Başar (2004) eğitimi şu cümlelerle ifade etmektedir; "İnsanların öğrenim düzeylerinin göstergesi diplomaları, eğitim düzeylerinin göstergesi ise davranışlarıdır. Terli iken soğuk su içmemek, yemekten sonra dişleri fırçalamak, ulaşım akışını aksatmamak için yolun sağından yürümek gerektiğini bilen, ama bu davranışları uygun koşullarda yapmayan insan, öğrenmiş ama eğitilmemiştir."

Eğitimle ilgili kaynaklar da göz önüne alınarak genel bir ifadeyle bireyin süreç içerisinde kazandığı bilgi, beceri, tutum ve toplumsal değerlerin bir bütün halinde gelişmesi eğitim olarak tanımlanabilir. İçinde bulunduğumuz yüzyılın eğitimden beklentisi, sadece bilgilendirme değil, çocuğu kendi kendine öğrenme, her konuda yeterli hale getirmek ve öğrenmeyi öğretmektir. Mevcut bilgi donanımını kullanarak, yeni öğrenmeler için gereksinim duyulacak bilgileri, tek başlarına üretebilme ve geliştirebilme yeterliliğidir. Bilgi toplumunda birey; bilgiyi elde etme yollarını, bilgiyi sınıflandırmayı, üretken olmayı, paylaşabilmeyi ve birlikte yaşayabilmeyi öğrenmek zorundadır.

Atalay (1996) bilgi teknolojilerini zorlanmadan ve işine yarar bir şekilde kullanabilen, yaratıcı, girişimci, üreten, yenilikçi, bireysel sorumluluk sahibi, sürekli yeniliklere açık insanlar bilgi çağının başarılı bireyleri olacağını söyler. Bu yeterliklerin mevcut olduğu bireylerin yetiştirilmesinin de eğitimcilerin ve eğitim sisteminin sorumluluğu olduğunu ifade eder.

2.2. Sanat:

İnsanlar yaşamlarının her döneminde farkında olarak veya olmayarak, bir biçimde sanatla ilgilenirler. Çünkü insanlar günlük yaşamlarının her anında doğrudan veya dolaylı olarak bir sanat ürünüyle karşılaşırlar. Örneğin okuduğumuz bir gazete sayfasındaki grafik tasarım, markette gördüğümüz herhangi bir ürünün üzerindeki görseller, bir otelin resepsiyonunda konsepti tamamlayan bir tablo, tiyatroda izlenen bir oyun, evimizin konseptini tamamlayan bir vazo, otomobilde seyahat ederken dinlediğimiz müzik bunun göstergesidir. Verilmiş olan bu örnekler sanatın insanların yaşantısında ve onu çevreleyen bütün ortamlarda sürekli var olduğunun göstergesidir

Türk Dil Kurumu(2001)'nun sözlüğünde sanatın tanımı; "Bir duygunun bir tasarının veya bu anlatımlar sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık" ya da "belli bir uygarlığın ya da topluluğun anlayış ve beğeni ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatımı" şeklinde verilmektedir.

Çağlar boyunca sanat kavramının kesin tanımı yapılmamasına rağmen, aşağıdaki örnekler verilebilir:

- Hegel'de sanatı, ruhun madde içindeki görünümü olarak değerlendirmiştir (Kavuran, 2003).
- Gombrich (1986) "sanat denen kavramın olmadığını sadece sanatı icra eden kişilerin olduğunu savunur… İlk çağlarda avladığı hayvanların kanıyla veya toprak boyalarla mağara duvarlarına resim çizen kişiler varken, günümüzde hazır boyalar alıp tuvaller üzerine resimler yapan insanlar vardır. Gombrich insanların her dönemde ortaya koyduğu bu ürünleri, sanat olarak değerlendirmekte bir sakınca görmemiştir".
- Aksoy (2010) "sanat, güzel ile uğraşır. Güzel göreceli bir kavramdır. Kendi içinde tutarlı bir bütünlüğü taşıyan şey çirkin, acı verici, iğrendirici bile olsa estetik açıdan güzeldir." Diye açıklar.
- Özsoy' (2003) a göre sanat, bir anlatım biçimidir; bir bireyi özel kılan şeydir; toplumsal bir eleştiridir; bir dünya kurmaktır. Sanat nesilleri birbirlerine bağlayan,bu doğrultuda uygarlıkların devamını sağlayan önemli etkenlerin başında gelir.Sanat süreklilik sağlama işlevini, kuşaklar arasında bilgi taşıyarak ve eğitici rolüyle donatarak yapmaktadır.
-

- Buyurgan ve Mercin (2005) sanatı, bireyin özgürleşerek duygularını ve ruhunu maddeye dönüştürmesi olarak değerlendirmişlerdir. Onlara göre sanat, hem kişiye özgünlük kazandırır hem de kişiyi toplumla ortak bir paydada bir araya getirir.

Sanat; konu, malzeme, teknik, üslup bakımından sınır tanımayan bir çalışma alanıdır. Boyalar, tutkallar, taşlar, kil, ahşap, metal ya da plastik malzemeler, su, asit, kumaş ya da ipler gibi her türlü malzemeyi çok farklı tekniklerle yan yana getirerek görsel bir düzen oluşturmak mümkündür. Sınırsız bir çalışma alanında öğrencilere sınır getirmek onları tek tipleştirerek bir kalıba girmelerine neden olabilir. Örneğin görsel bir çalışmada çalışmanın ebatlarına sınır getirmek, öğrenme hızlarını dikkate almadan çalışmayı teslim etme süresi belirlemek, öğrencinin malzemeye yatkınlığını düşünmeden malzeme sınırı getirmek, öğrenme stillerini dikkate almadan çalışma alanı belirlemek şeklindeki yaklaşımlar öğrencileri sanatsal çalışmadan soğutabilir, etkili ürünlerin ortaya çıkmasını engelleyebilir.

Shiner (2004) e göre çağlar boyunca değişmeye devam eden sanat, sübjektif bir kavram olarak değerlendirilmiştir. 19yy. Sonlarında zanaat ve sanat kavramlarının birbirlerinden ayrılmasıyla gündeme gelmiştir.

Sanat anlayışı her dönemde toplumun siyasi, ekonomik, teknolojik ve düşünce yapısına göre, teknik, üslup ve araç gereç konusunda bir gelişim ve değişim göstermiştir.

2.3. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, en genel tanımıyla bireyin estetik algısını geliştirmeyi hedefleyen bir eğitim sürecidir. Sanat eğitimiyle birey görmeyi, duymayı, dokunmayı algılayıp onu biçimlendirmeyi öğrenir. Bu nedenle sanat eğitiminin her birey için gerekli olduğu söylenebilir.

Kırışoğlu (2005) "sanat eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konumlarda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme, üründen tat alma olarak gelişir. Okul düzeyinde ise sanatsal bilgi ve deneyimin çocuğa, gence yetişkine belirli bir düzen içinde, kazandırıldığı bir alandır. Burada artık sanat, ürünü, tarihi, eleştirisi ve estetiği ile öğretilen ve öğrenilen bir ders olma durumundadır."Diye açıklar.

Tabiî ki sanat eğitimi yalnızca okullarda gösterilen resim ve müzik derslerinden ibaret değildir. Sanat eğitimi genel olarak sanatın tüm alanlarını kapsayan, sanat, sanatçı, sanat eseri, yaratıcılık, estetik kavramlarını barındıran geniş bir alanı kapsar. Dar anlamda ise okullarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Görsel sanatlar eğitimi ise, çok geniş olan sanat eğitiminin sadece bir kısmını oluşturmaktadır. Görsel sanatlar; resim, heykel, seramik, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarımı, uygulamalı sanatlar, sinema, fotoğraf, moda tasarımı gibi görsel açıdan değerlendirilen sanat dallarından oluşur. Bu alanların tamamıyla ilgili olarak okul öncesinden başlayarak yükseköğretime kadar olan sanat eğitimi ve öğretimi, ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmalara görsel sanatlar eğitimi denilebilir. Hiç kimse bir sanat eğitimi almadan, estetik ve pratik bir ön hazırlığı olmadan ne üretici olarak sanata katkıda bulunabilir ne de sanata ilgi ve sevgi duyabilir. Bir başka deyişle, sanat eğitimini almamış bir kimse, içinde yaşadığı toplumun kültür varlıklarından, sanat yapıtlarından ve doğal güzelliklerinden tat alamaz. Toplumun kültürel gelişmesine nitelikli ürünler vererek katkıda bulunamaz. Bu bağlamda sanat eğitiminin sadece sanatsal değerlerin ve ilkelerin değil, bireysel, kültürel, toplumsal, tarihsel bütün değerlerin sorgulanmasında ve öğretilmesinde de etkin bir rol oynadığı söylenebilir.

San (2003)'a göre 20. yüzyılın başından itibaren bir kavram olan sanat eğitimini, sanatın bütün disiplinlerini ve biçimlerini içine alan, hem okul içi hem de okul dışı yaratıcı sanatsal eğitim olarak değerlendirmiştir.

Sanat eğitimiyle bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri gelişmekle birlikte, özgüven, başarabilme, takım halinde çalışma yönünün gelişimine de olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

2.4. Sanat Eğitiminin Önemi ve Gerekliliği

Her insanın yaratıcılık seviyesi birbirinden farklı olmakla birlikte bu yaratıcılığın dışa yansıtması da aynı olanaklar içerisinde olmayabilir. Bu nedenle sanat eğitiminin, sadece yetenekli öğrencilere yönelik bir eğitim olarak düşünülmemelidir. Eğer sanat eğitiminin sadece yetenekli öğrenciler için olduğu düşünülürse yeteneği olmadığı düşünülen çocukların, bireysel gelişimleri eksik olacağı gibi sanatın sağlayacağı olumlu katkılardan mahrum kalacakları bir gerçektir. Çünkü çocuk veya genç, sanat eğitimi

yoluyla bakmak yerine görmeyi, duymak yerine işitmeyi, dokunduğunu hissetmeyi, sorgulamayı, farkında olmayı ve algılamayı sanat eğitimiyle öğrenir.

Bir İngiliz sanat tarihçisi ve eğitimcisi olan Herbert Read ‘’sanat yoluyla eğitim’’isimli kitabında:

“İnsanın kişilik gelişimi ve içsel uyumu için sanat eğitiminin önemini vurgular ve sanat eğitiminin en ideal eğitim biçimi olduğunu ifade eder”.

Özsoy (2003)’a göre “ görsel sanatlar eğitimi, tüm bireyleri daha çocukluklarından başlayarak kültürel açıdan yetiştirdiği; sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirirken, çok ve çeşitli bir okuryazarlığı basamak inşa ettiği için yararlıdır. Çünkü görsel sanatlar eğitimi aynı zamanda algılama ve düşüncenin çok çeşitli yollarını, temellerini öğreterek öğrencilere yardım eder.

Sanat eğitimi her ülkede olduğu gibi ülkemizde de vazgeçilmez bir yeri vardır. Ancak toplumuzda pek çok birey tarafından gerekli olmadığı kanısı vardır. Oysaki görsel sanatlar eğitimi bireye nesnelerin nasıl göründüğünü anlamasında, düzenin ve uyumun nasıl oluşabileceğini, beğenilerini, düşüncelerini, duygularını ve algılarını nasıl ortaya koyabileceğini sağlamasında kararlar vermesine imkân sağlar.

Milli Eğitim Bakanlığı’nın hazırlamış olduğu görsel sanatlar dersi müfredat programında da belirtildiği gibi; Görsel sanatlar eğitimi, bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir.

Özsoy (2003)’ a göre “sanat ve sanat eğitiminin, her yaş grubundaki bireyler için gerekli olduğu ve insan hayatında önemli bir yerinin olduğu söylenebilir. Çünkü insanlar sosyal ilişkilerini, çevresindeki insanlarla işbirliği ve yardımlaşma içerisinde olmayı, en uygun olanı seçme ve doğru ifade edebilmeyi, bir işe başlayıp o işi bitirme zevkini tatmayı, üretken olmayı sanat yoluyla elde edebilir”.

Eisner (2002) “sanat eğitimi, topluma yaratıcı, üretici, zevk sahibi, duyarlı, sanattan anlayan ve sanatı seven bireyler kazandırmaya katkı sağladığı için önemli ve gereklidir”. Çünkü sanat eğitimi bireyin tüm zekâ alanlarının gelişmesine yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin artmasına katkıda bulunur.

2.5. Sanat Eğitiminin Amaçları

20. Yy. da sanat eğitiminde bireye önem verilmesi, yaparak öğrenme, aktif öğrenme... gibi geliştirilen yeni eğitim yöntemlerinin genel anlamda eğitim sistemini etkilediği görülmektedir. Sanat eğitiminin amaçlarının mesleki teknik bilgi vermekten ziyade bireyin kişilik eğitimine kaydığı, modern insanın eksiklerini düzeltmede yaratıcı, özgün ve duygu yanlarının ortaya çıkarılmasının öncelikli amaçlar olduğu anlaşılmaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan sanat eğitimi anlayışlarında psikolojik nitelikler ortaya çıkar. Sadece el ve göz koordinasyonundan ibaret olmayan eğitim; yaratıcılık, hayal ve bellek gibi pek çok beyinsel yetinin de geliştirilmesini amaçlar. Konrad Lange, Carl Götze, A. Licthwark gibi eğitimciler, sanat eğitimi konusunda önemli kuramlar geliştirmişlerdir. Bu konuda toplumsal sorunlara çözüm getirecek amaçlar saptamışlardır.

Sanat eğitiminin amacı teknik bilgi vermekten öte bireyin estetik beğenisini, yaratıcılığını geliştiren, bireysel duyarlılığı ortaya çıkaran bir eğitim olması gerektiği söylenebilir. Bir başka deyişle sanat eğitimi sadece resim yapma yeteneğini kazandırmak değil zihinsel pek çok yetinin eğitilmesidir.

Toplumcu kaygılar güden Lichtwark; bireylerin sanatsal zevklerinin yükseltilmesiyle, sanatın ve sanat ürünlerinin daha iyi anlaşılacağını belirtir.

Sanatsal duyarlılığın en ham şeklinin çocukta olduğunu ileri süren Lanbehn; çocuktaki bu sanatsal duyarlılığın yitirilmemesi için özgür bir ortamda bireysel uygulamalarla yapılan, yaratıcı bir eğitimin olması gerektiğin savunur.

San'ın (1983) bu gelişmelerle ilgili görüşleri bizim bu amaçları görmemizi sağlamaktadır.

"Genel eğitim reformunun ''Kültürel Çöküş Ve İnsanın Kendine Yabancılaşması'' olgusuna karşı bir önlemler hareketi olduğunu ve bu kapsam içinde en başta güzel sanatlar, edebiyat, yaratıcı etkinlikler ile estetik zevkin eğitimine gerekli zevkin eğitimine gerekli önemin verilmesine ve tüm dalların eğitim ve öğretimin öz alan haline gelmesine yöneldiğini görmekteyiz.

Türkkan (2008) “görsel sanatlar dersi çocuğun güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazanması, sanatsal yaratıcılığını geliştirerek sanat yoluyla kendini ifade etmesi ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazanmasını amaçlandığını söyler”.

Kırışlıoğlu (1991) “sanat eğitimi çocuğa, gence özgür anlatım olanağı sağlar” dendiğinde sanat eğitiminin amacını belirleyen çocuk ve çocuğun gereksinimleridir. Yaratıcı davranışın geliştirilmesinde etmen eğitim ve eğitimin gereksinimleridir. Dengeli kişi ve dolayısıyla dengeli toplum oluşturulmasında toplumsal gereksinimlerin amaç belirlemede baskın rol oynadığını” ifade eder.

Bu bilgiler ışığında görsel sanat eğitiminin amaçlarının yaratıcılık, estetik ve sanatsal duyarlılık üzerine planlanması gerektiğini söyleyebiliriz. Ülkemizde de M.E.B., Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan görsel sanatlar dersi öğretim programında da bazı amaçlar belirlenmiştir. Belirlenen amaçlar ekler bölümünde yer almaktadır.

Genel olarak görsel sanat eğitiminin amaçları eğitimin içinde yer alan çocukta algılama, gözlem, araştırma, buluş, düşünme, değerlendirme gibi duyu ve duyumlardan başlayarak tüm duygusal ve düşünsel süreçlerini çalıştırarak deneyim kazanmasını sağlamak ve sanatsal çabanın sonucu olarak da duyarlı ve seçici tavır edinmesini sağlamak olduğu söylenebilir.

2.6. Görsel Sanat Eğitiminde Öğretim Yöntemleri

Sanat eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılabilmek için, öğrenen odaklı, çeşitli yöntem, teknik ve yaklaşımların olduğu amaç ve hedefler doğrultusunda birbirleri ile ilişkili biçimde kullanıldığı uygun şartlar oluşturulabilmelidir. Bu konuyla ilgili plan ve uygulamalar yapıldığında, hangi yöntem etkin olursa olsun sanat eğitimi sürecinde öğrencinin yaşını ve genel gelişim seviyesini dikkate alan; öğrenme, algı, beceri ve çevre faktörlerini de göz önünde bulunduran bir yaklaşım temel alınmalıdır. Görsel sanatlar eğitimi doğrudan araç ve gerece dayalı bir eğitimdir. Sanat çalışmalarında yalnız kalem boya ile de olağanüstü çalışmalar ortaya çıkabilir fakat sadece boya ve kâğıt öğrencilerin

gelişimi açısından yeterli olmayabilir. Öğrencilerin farklı çalışmalar sergileyebilmesi, yaratıcılıklarını farklı şekilde dışa vurması için araç-gereç çeşitliliği önemlidir.

Gerçekleştirilen birbirinden ilginç uygulama çalışmaları ve bunların yapımı sırasında kullanılan çok çeşitli ve renkli sanat malzemeleri, öğrencilerin bu dersi sevmelerinde önemli bir etken durumundadır. Sanat malzemelerini kullanırken, öğrencilerin kestikleri, sürdükleri, döktükleri, yapıştırdıkları, kazıdıkları, boyadıkları ve bundan büyük zevk aldıkları bilinmektedir.

Özsoy (2006) "görsel sanatlar dersinin çocukları, araştırmaya, yaratıcılıklarını kullanmaya, üretmeye yönlendiren ve bunları yaparken de zihinsel olarak onları dinlendiren, eğlendiren yönleriyle her zaman çok ilgi uyandıran bir ders olduğunu ifade eder.

Yolcu (2004) " uzun yıllardan beri sanat eğitiminde değişik öğretim yöntemleri denenmiştir. Basitten karmaşığa gitme, müzik ve seslerden yararlanma, kopyadan yararlanma, bellek eğitimi, sanat yoluyla eğitim gibi yöntemler sayılabilir".

Sanat eğitiminde kullanılan, geleneksel ve modern öğretim yöntemleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

2.6.1. Anlatım Yöntemi

Genel öğretim yöntemlerinden birisidir. Anlatım yöntemi her hangi bir konunun Öğretmen tarafından uygun öğretim yardımları ya da öğretim materyalleri kullanılarak sistematik bir bilgi sunumu olarak gerçekleştirilmesidir. En sık kullanılan yöntemlerden biridir.

2.6.2. Soru – Cevap Yöntemi

Soru cevap yöntemi öğretmenin düzenlediği ya da ders kaynaklarında hazırda bulunan soruları, öğrencilerin sözel olarak yanıtlamalarına dayanan bir yöntem olup,

öğrencilerin bir süre soru hakkında düşünmelerini amaçlamaktadır. Bu yöntemde, öğretmen yanıt almak amacıyla sorular sorar ve aldığı yanıtları değerlendirir.

2.6.3. Gösteri Yöntemi

Gösteri yöntemi bir öğretmenin veya bir uzmanın öğrenci grubu önünde, bir işin nasıl yapılacağını, iş ve işlem sıralarını, bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla yaptığı görsel, işitsel bir sunumdur.

Dirik (2014) "öğretmen ya da ustanın yapılacak işi, çözecekleri sorunu konuyla ilgili araç gereçleri kullanarak işlem basamaklarına ve çözüm sırasına göre yapıp öğrencilere göstermesi olarak tanımlanabilir".

Sönmez (2008)'e göre öğretmen öğreteceği işin, davranışın, çizimin, çözeceği sorunun denemesini birkaç kez kendi başına yapmalı, en olgun şeklini öğrencilere sunmalıdır.

2.6.4. Gezi Gözlem Yöntemi

Taşpınar (2010) eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bir parçası olarak amaçlı, planlı bir biçimde okul dışı bir ortama gidilerek gözlemlerde bulunulmasını gezi gözlem yöntemi olarak tanımlar.

2.6.5. Yaratıcı Drama Yöntemi

Küçükahmet (2009) günümüzde rol oynama yönteminin en yaygın öğretim yöntemlerinden birisinin yaratıcı drama olduğunu savunur. Aslı rol oynama yöntemi olan bu yöntemde özellikle öğrencilerin hayal dünyalarını, tecrübelerini ve yaratıcılıklarını ses, jest ve mimikleri kullanmaları olarak tanımlanabilir.

San (1998) “yaratıcı dramayı önceden yazılmış hazır bir metin olmaksızın, katılımcıların kendi yaratıcı buluşları, özgün düşünceleri, öznel anıları ve bilgilerine dayanarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlama canlandırmalar” şeklinde tanımlamaktadır.

2.6.6. Tartışma Yöntemi

Tartışma yöntemi; bir konunun iki veya daha fazla kişi tarafından karşılıklı olarak belli kurallar çerçevesinde incelenmesini ve düşünülmesini sağlamak amacıyla kullanılan bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemle öğrencilerin konu ile ilgili yorum yapmaları, konuyu savunmaları ve savunma nedenlerini ortaya koymaları sağlanılır. Bu yöntemin başarılı büyük ölçüde öğretmenin grup tartışmasını doğrudan, yansıtıcı ya da açık uçlu sorularla başlatma ve yönetme becerisine bağlıdır.

2.6.7. Bireysel Çalışma Yöntemi

Samaras (2011) “bireysel çalışma yöntemi, resmi bir veri toplama sürecini gerektirmeyen kişinin eleştirel bir boyut olarak yansıtmayı kullanarak öğretme-öğrenme durumunu planladığı bir yaklaşımdır”. Bu yöntemde, birey bir konuyu kendi ilgi, ihtiyaç ve becerileri doğrultusunda araştırır. Bu sayede bireysel çalışma yöntemi, farklı öğrenme düzeylerine ve stillerine sahip kişilerin kendi özelliklerine uygun şekilde öğrenmelerini sağlar. Bireysel çalışma yönteminde asıl amaç, her öğrenciyi kendisi için belirlediği öğrenme hedeflerine ulaştırmaktır.

Sümbül (2010)’ e göre “bireyselleştirilmiş öğrenme ortamında yapılan etkinlikler, çabuk öğrenen öğrencilere belirli ve sınırlayıcı ders konusu kavramlarının ötesine geçme olanağı sağlarken, yavaş öğrenen öğrencilere de kalabalık sınıflarda gerçekleştiremedikleri bilgileri anlamadığını söyleme zorunluluğu olmadan kendi hızlarında kendi öğrenme çizgilerini belirleme imkânı sağlamaktadır”.

2.6.8.Çok Alanlı Sanat Eğitimi

Başta Amerika ve İngiltere olmak üzere birçok ülkede sanat derslerinde, uygulama ile beraber "Sanat Tarihi", "Eleştiri" ve "Estetik" gibi farklı disiplinler de sanat eğitimi bünyesinde yaygın bir şekilde öğretilmektedir. Daha önce kullanılan geleneksel sanat eğitimi yöntemi ile öğrencilerin sanatın dilini bilmeden, bir sanat eseri ile ilgili yorum yapma donanımı kazanmadan ve bir eser ile ilgili sanat tarihi bilgisinden yoksun olarak yetiştirildiğini düşünecek olursak, ortada bir sorun olduğunu söyleyebiliriz.

Alakuş (2002) **"**sanatın, bahsi geçen sanat disiplinleriyle birlikte eğitim ile de birleşmesinin sağlanması için ÇASEY (Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemi) oluşmuştur. ÇASEY' ne dayalı olarak hazırlanan bir program, öğrenciye sanatsal ürün ortaya koyma, sanat eserini tanıma, yorumlama ve analiz etme olanağı sağlaması açısından çok önemli olduğunu" belirtir.

BÖLÜM III

Atık Nesnelerin Kullanımında Tarihsel Süreç

Bu bölümde atık nesnenin tanımı, atık nesne ve sanat ilişkisi, atık nesnelerin sanat yapıtında kullanımına yönelik tarihsel süreç, atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanımı, atık nesnelerle çalışan sanatçılar ve atık nesnelerin kullanımına yönelik teknik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Atık Nesne

Atık nesne üzerine çeşitli tanımlar yapılabilir.

Cindil (2007)' e göre "üretimden tüketime kadar geçen süre sonrasında bir kullanım değeri kalmayan nesnelere atık nesne denilebilir. Fakat nesnenin atık olarak nitelendirilmesi, kullanım değerinin tüketilmiş olması tamamen kişisel bir karara bağlıdır".

Atık denilince aklımıza ilk olarak çöp gelmektedir, fakat insan ve doğayla ilgili olan kullanımı sona ermiş her şey atık olabilir. Bunların içine maddesel olanlar dâhil edilebileceği gibi düşünsel olan şeylerde girebilir. Atık bir başka ifadeyle kullanım ömrünü tamamlamış olan nesnenin kullanılmayan kısmı olarak ta tanımlanabilir. Ya da nesnenin kullanıldıktan sonraki hali olarak da ifade edilebilir.

3.2. Atık Nesnelerin Sanat ilişkisi

Çevremizde bulunan tüm nesneler yok oluşla birlikte doğaya yeni bir olarak geri dönerler. Oluşan farklılaşma ile yeni bir bilgi aracı olan bu nesneler sanat alanına dâhil olmasıyla birlikte farklı bir anlam üstlenmiş olurlar. Dâhil olduğu bütünün tüketilmesi sonrasında işe yaramayan nesnelerin sanat eserinde kullanılması ile birlikte yeni bir varlığın tamamlayıcı olarak karşımıza çıkarlar. Modern çağla birlikte atık malzemelerin farklı alanlarda geri dönüşümle değerlendirilmesi, onunla ilgili algının ve tanımın değişmesine neden olmuştur. Düşüncede işe yaramayan bu nesnelerin üretime dâhil

olmasıyla birlikte nesne konumuna tekrardan kavuşur. Atık nesneler sadece üretimde değil günlük yaşamda ve sanat alanında kullanılarak o alanların nesnesi konumuna gelir. Böylelikle bu nesneler hem atık olmadan önce sahip olduğu kavram hem de atık olduktan sonra sahip olduğu anlamı bir arada taşıyan bir nesne konumuna dönüşür. Bu dönüşümle bir şeylerin parçası olmaktan men edilen kısım sanat eserinde kendine anlamlı bir yer bulur.

Denkel (2003) bu dönüşümü şöyle bir örnekle açıklar: "Tunçtan yapılmış bir yontuyu eritip bir bidon biçimine dönüştürürsek, yontuyu ve bidonu oluşturan özdeği etkilemeden bir nesneyi yok etmiş ve aynı özdekten başka bir nesne yaratmış oluruz".

Sanatta malzeme kavramının tarihsel sürecine baktığımızda, bunun 20. Yy. ile birlikte başlayan süreçle değiştiği ve nerdeyse her şeyin sanat malzemesi olarak kullanıldığı görülür. Bu süreç içinde klasik sanat malzemesi dışında bir şey olan atığın malzeme olarak sanatta kullanılması, 1900 lü yıllara kadar oluşmuş olan sanat malzemesi algısının sarsılmasına ve sanat malzemesinin ne olması gerektiğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Resim ve özellikle de heykelde kullanılan atık malzeme sanatçıya geniş bir kullanım alanı sağlamıştır. Atık nesne1900'lü yıllardan beri birçok sanatçının dikkatini çekmiştir. Çünkü genel olarak atık malzeme sanat üretiminde sanatçıya malzeme ve teknik konusunda özgürlükler sağlamıştır.

Kübist sanatçılar bir görüntünün betimlenmesinde alışıla gelmiş kurallar dışında deneysel çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmalarla görünen gerçekliğin arkasında var olduğunu düşündükleri ve asıl gerçekliği oluşturan biçimsel formları kullanarak çalışmalarını kurgulamışlardır. Bunun nedenini ise, görünenin dışında bir gerçeklik varsa bunun şimdiye kadar oluşturulan biçimselliklerden farklı olması gerektiği olarak açıklamışlardır.

Antmen (2010)'e göre "Picasso ve Braque 1909 ve 1911 yıllarında yaptıkları resimlerde betimlemeye karşı (figuration) soyutlama sorunu ilk olarak ortaya çıkmıştır. Bu üslup çözümsel (analitik) kübizmdir. Çözümsel kübist resimlerin konuları genellikle atölye içi nesneler ve kişilerdir. Bu örneklerden ilki Braque'ın Gitar ve Akordeon (1908) adlı resmidir. Resimleri daha çok bellekten çiziyorlardı dikkatlerini nesnelere değil de kullanacakları resim diline yöneltmişlerdir. Resimlerde biçimler tanınmayacak bir biçimde değildir. Fakat

bu analitik çözümleme ve birkaç parça ile başlayan yer değiştirmeler, bütünün parçalanması kolaj tekniğin ilk habercileriydi".

Picasso'nun 'Pipo İçen Adam' isimli çalışması sanatla gerçeklik arasındaki tartışmada önemli bir rol oynar. Ünlü Bambu Sandalyeli Natürmort 'u gazete, pipo, bardak gibi nesneleri yerleştirdiği resmin üçte bir bölümünde desenli bir muşamba kullanmıştır. Picasso'nun 1912 yılından itibaren de gerçekleştirdiği resimleri incelendiğinde baskılı kumaşlar ve kağıtlar yapıştırdığı; ayrıca atık malzemeler kullanarak kolaj tekniğini üçüncü boyuta da taşıdığı, dolayısıyla bu çalışmalarıyla kolaj tekniğinin ilk örneklerini verdiği söylenebilir.

Kaplanoğlu (2009)'na göre modern dönemde ortaya çıkmış olan ilk deneysel çalışmalar incelendiğinde George Braque ve Pablo Picasso'nun kolaj çalışmalarıyla karşılaşılmaktadır. Atık nesnenin yapıta dönüşme sürecinde modern dönem sanatında kullanılan bu deneysel teknikler ya da yöntemlerle kolaj, dekolaj, asamblaj montaj gibi kavramlar sanat hayatımıza girmiştir. Ancak günümüz çağdaş sanatında bir strateji olarak kullanılan bu yöntemlerin kökeninin Duchamp'ın çalışmalarına dayanmakta olduğunu da belirtmek gerekir.

Fransız yarı-gerçeküstücüsü Marcel Duchamps, hemen hemen her yerde ve her şeyle sanatın yapılabileceğini iddia etmiştir. Duchamp bu iddiasından yola çıkarak atık nesnelerin derlenip toparlanıp bir sanat eseri olarak organize edilebilir hale gelebileceğini ifade etmiştir. Bunun sebebi her dada sanatçısının modern sanat üsluplarını Dada' ya uygularken kendine göre bir uyarlama yönü seçmesi olarak değerlendirilebilir.

Arp'ın 'Tzara'nın Portresi' isimli çalışması incelendiğinde bir takım soyut biçimlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğu görülebilir. Portre deki tahta biçimler kübistlerin kolâjlarında olduğu gibi üst üste yapıştırılarak biçimlendirilmiştir..

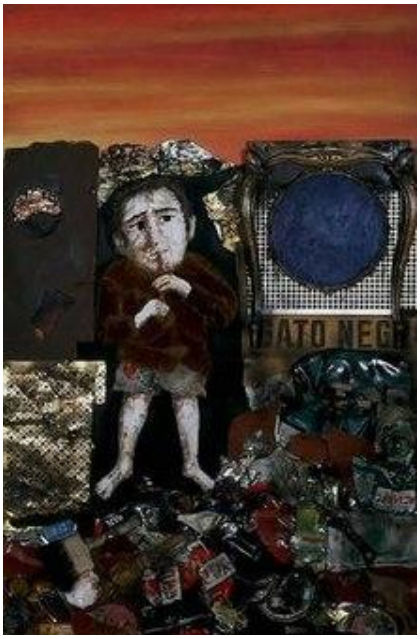
Arp, Tzara'nın Portresi) Karışık Teknik ve Kolaj (1916)

Aynı dönemlerde Matisse 'Caz' adlı bir kitap üstünde çalışıyordu. Kendi el yazısıyla yazmış olduğu bir metni keserek büyük renkli kağıtlarla yapıştırarak hazırladığı süslü resimler içeren bu çalışma, Matisse'in kolaj tekniği ile sürdüreceği bir dizi göz alıcı çalışmaların ilkiydi.

1960 lı yıllara kadar sanat üretiminde belirli bir seyir halinde giden atık nesne kullanımı bu yıllar itibariyle dönemin koşullarının da etkisiyle farklılaşmıştır. Çünkü bu dönem farklı alanlarda olduğu gibi sanatta da değişimlerin ve yeniliklerin olduğu Postmodern sanat anlayışının ortaya çıktığı dönemdir. Bu süreçle sanat eseri ve sanatçı tanımının sınırlamalarının olmadığı her şeyin sanat eseri olabileceği bir anlayışın sürdüğü bir yaratım sürecidir.

Antoni Berni 1958'de başlayan son dönem çalışmalarında, iki kurgu karakter geliştirmiştir. Bu iki karakterden biri yoksul bir kenar mahalle çocuğu Juanito Laguna diğeri ise fahişe olan Romona Montiel dir. Berni, bu karakterlerin tecrübelerini ve maceralarını bir dizi kolaj tablo yaparak anlatmıştır. Kullandığı malzemeler; paslı metal

parçaları, eski kutular, eski kumaş parçaları ve ezilmiş teneke kutularıdır. Berni bu çalışmalarıyla sadece gazete, kâğıt gibi düz yüzeylerin değil birçok objenin sanatın içerisine dâhil olabileceğini göstermiştir.

Antoni Berni, Juanito Flüt Çalarken) Karışık Teknik ve Kolaj (1973)

Ayrıca Burri, 1960'ların sonuna doğru İtalya'da ortaya çıkan Arte Povera (Yoksul Sanat) sanat akımında da yer alır. Alberto Burri‟nin yapıtlarının esin kaynağını, sanatçının önceki yıllarda doktor olarak II. Dünya Savaşı‟nda edindiği deneyimler oluşturmuştur. Lynton (1982) "o dönemlerde kanlı bandajlarla, dikilen yaralarla uğraşan Burri eserlerinde aynı etki görülmektedir. Burri'nin kaba kolajları yakılarak kömürleştirilmiş ve birbirine tutturulmuş çuval parçalarının altından görülen siyah ve kırmızı renkleriyle bize açıkça bir savaşı anımsatır. Nitekim bu resim, savaş yıllarında sahra hastanelerinde görev yapmış, yaşandığı otantik olayları bize aktarmaya çalışan bir insanın elinden çıkmıştır."

Alberto Burri (1953) Karışık Teknik ve Kolaj 130x150cm.

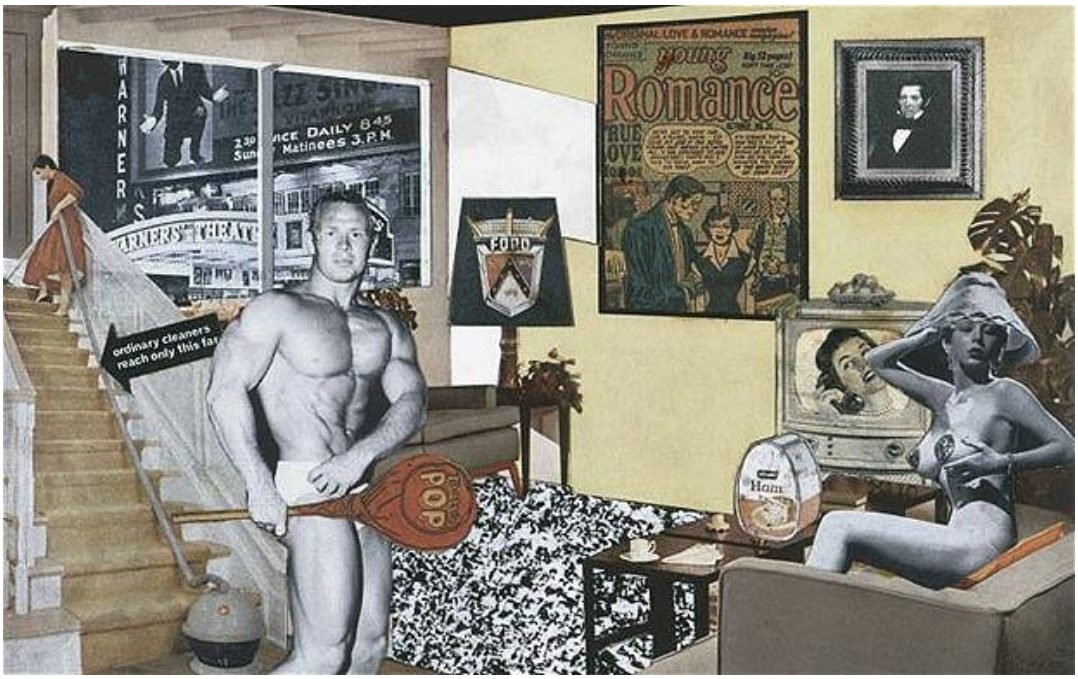
Burri'nin çalışması incelendiğinde gerçeklikten alınan kanlı kumaş parçalarının, başka bir yapılanma içine konularak, başka söylemlere dönüştüğü söylenebilir. Çünkü atık kumaşlar eskisi gibi kullanılan bir obje değildir, sanatsal bir ürünün parçası haline gelmiştir. Öte yandan dokusu, rengi, yapısı bakımından da eskisi gibi değildir. Nesnedeki bu iki zıt söyleme en iyi Krausse (2005)'nin yorumu açıklık getirmektedir. "Hem gündelik nesne hem de estetik obje olarak algılanmaya başlar. Bu nedenle kübist kolajlar hem çok soyut. Hem de gayet gerçektirler. Bu kombinasyon içinde, sanat ile gerçek arasındaki bağlantıyı sorgulayan birer medyuma dönüşürler".

Şahiner (2008) 1968'de küratörlüğünü Pontus Hulten'in üstlendiği ve MOMA'da gerçekleştirilen 'Mekanik Çağın Sonunda Makinanın Görünüşü' adlı sergi adeta eski bir çağın bitmesi ve yenisinin başladığı haberi anlamına gelir. Bu serginin endüstrinin 'kasları' durumundaki üretim aygıtlarına dayalı modern makine toplumunun yok oluşunu ilan ederken, onun yerine iletişimsel aygıtların yoğunluğuna dayalı yeni bir toplumsallığı, yani post-modern iletişim toplumunun kültürünü açımlayan post-endüstriyel dönemin yükselişini yansıttığını ifade eder. Teknolojik verileri yorumlayan ya da belirli bir üslupta

makine estetiğine gönderme yapan sanat yapıtlarının yerini, bilgisayar ve video ortamında oluşturulan ve yeni temsil olanaklarının irdelendiği elektronik medya çalışmalarına bıraktığını belirtir. Daha önce sanat eserinin parçası olan atık nesneler, bu süreçte başlı başına sanat nesnesinin kendisi olmuştur. Tüketim kültürüne ait nesnelerinin pop sanat çalışmalarında birincil olarak kullanıldığı görülmüş, sadece nesne değil aynı zamanda tüketim kültürünün sembolleri haline dönüşen ünlü sanatçıların fotoğrafları da bu çalışmalarda yerini almıştır.

Soyut dışavurumcu resme bir karşı çıkış olarak nitelenen Pop-Art"ta da kolaj örnekleri görülmektedir.

1921 yılında Londra"da doğmuş olan Richard Hamilton, 1956'da bir kolaj sergilemiştir. Sonradan da çok ünlü olan bu kolaj "Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir"? adlı eseridir.

Richard Hamilton, Günümüzün Evlerini Bu Denli Farklı ve Çekici Yapan Nedir? Kağıt üzerine kolaj 26x24,8 cm. (1956)

Bu yapıt tüketim toplumunun gerçek bir envanteri ve sorgulayıcısıdır. Popart sanatının kavradığı bütün konuları bünyesinde barındırdığı söylenebilir. Bu çalışmada tüketerek var olabilme düşüncesi, yine o kültürdeki nesnelerin kullanılmasıyla eleştirilmiştir. Dadaizm ile başlayan hazır nesne kullanımının Popart akımıyla birlikte en yüksek seviyeye ulaştığı söylenebilir. Dada akımında gündelik yaşamdan herhangi bir nesne kullanılırken, pop sanatta daha çok popüler özelliği olan nesneler tercih edilmektedir. Bu sanat hareketleri ve bu kapsamda üretilen çalışmalar, daha çok kavramsal yönü ağırlıkta olan çalışmaların üretilmesine yol açmıştır. Farklı zamanlarda gerçekleşen ve birinin diğer sanat akımına zemin hazırladığı sanat hareketleri, günümüz sanatının şekillenmesinde büyük etken olmuştur. Bu sanat hareketleriyle atık nesnelerin kullanımı yaygınlaşmış ve böylelikle sonraki dönemlerdeki sanatçılara sınırsız malzeme ve teknik imkânla birlikte daha çok üretme şansı sunduğu söylenebilir.

Batı sanatındaki bu değişim rüzgârı doğal olarak Türk resim sanatını da etkisi altına almıştır. Soyut kompozisyonlarla başlayan Lütfü Günay belli bir süre sonra tuvalin düz yüzeyinden öte boyanın yanında kum malzemeyi de kullanmaya başladığı ve beraberinde resimlerine üçüncü boyutu veren kolaj yönteminden yararlandığı anlaşılmaktadır. İlk kolaj çalışmalarına 1957‟ de başlayan Günay, havlu kağıtlar, kum, kül talaş, gazete, teneke, duvar afişleri ve naylon parçalarını kullandığı örnekler görülmektedir.

Lütfü Günay, (1984) Tuvalin Arka yüzü, 100 x 81cm

Lütfü Günay kolajları ve kullandığı malzemeler için Özsezgin şunları söylemiştir;

Özsezgin (2001) "Bunlar, doğada kolayca bulabildiğim malzemelerdi ve bana hem çok özgür soyut kompozisyonlar hazırlama olanağı sağlıyor, hem de soyut bir resim tadı yakalamama yardımcı oluyordu. Çünkü; kolaj resmin tuvaldeki dümdüz yüzeyinin tersine, esere üçüncü bir boyut getirdiğinden, dokunma duyumu da okşuyordu. Sanırım bu nedenle, benim soyut resim anlayışıma kolaj tekniği çok uygun düştü".

Daha sonraları Sabri Berkel, Zeki Faik İzer, Altan Gürman gibi sanatçılarında çalışmalarında atık malzemeleri kullanmaya başladıkları görülmektedir. Atık nesnelerin sanat üretiminde kullanımı doğal olarak bu nesnelerin sanat eğitiminde de kullanılmasına neden olmuştur.

3.3.Atık Nesneler ve Sanat Eğitiminde Kullanımı

Yaşadığımız dünyada neredeyse her alanda gelişmeler olmaktadır. Bu değişim ve gelişimlere istinaden eğitim programları da çağın ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir.

Bu konuda Özsoy (2007) "gerek dünyada gerekse ülkemizde var olan eğitim sistemlerinin zamanla etkinliğini yitirmekte olduğunu, toplumun ihtiyaçlarına cevap veremez duruma geldiğini bu nedenlerden dolayı eğitim siteminin toplumun gelişmesine, ilerlemesine önderlik edecek bir yapılanma içerisinde kendini sürekli yenilemek durumunda olduğunu belirtmektedir. Her alanda olduğu gibi görsel sanatlar eğitiminde de çağın ihtiyaçlarına göre yenilenmeye ihtiyaç duymaktadır".

Günümüz eğitim sisteminin beklentisi, sadece belirli bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılması değildir. Asıl önemsenmesi gereken bireyin öğrendiklerinden farklı fikirler ya da ürünler ortaya çıkarabilme yeteneğinin geliştirilmesi ve kazandığı bu davranışları gerektiği zaman, gerektiği yerde uygulayabilmesidir. Sanatta yaratıcılık kavramını açıklayan bu davranış dünyayı algılayabilme ve gerekli alışkanlıkları edinebilme ile ilişkilidir. Bunun yolu da sanat eğitiminden geçmektedir. Bunun için dünya genelinde, neredeyse eğitimin her kademesini içeren sanat eğitimi programları oluşturulmaktadır.

Atık nesneler ve bu nesnelerle ilgili ortaya çıkmış olan tekniklerin sanat yapıtında kullanılması, özellikle de yüksek öğretim kurumlarında denenmesi, farklı kademelerdeki eğitim kurumlarında da zaman zaman eğitim programlarında yer almasını gerekli hale

getirmiştir. Eğitimin çağın getirilerine göre yeniden düzenlenmesi ve yeniliklerin eğitime dâhil edilmesi düşünüldüğünde bu nesnelerin sanat eğitimi derslerinde kullanılması kaçınılmazdır. Çağdaş sanat eğitimi, özü itibariyle, bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevre ve ortama yeterince duyarlı olabilmelerini, kapsamlı iletişim ile etkileşimde bulunabilmelerini, estetik beğeni ve gereksinimlerini giderebilmelerini, amaçlar.

Ayrıca kendilerini ifade edip gerçekleştirebilmelerini, yaşamlarını daha anlamlı ve yetkin duruma getirebilmelerini ve bu yolda sanattan en iyi biçimde yararlanabilmelerini esas alır. Bu çerçevede bilimin ve tekniğin, dolayısıyla bilim eğitimi ve teknik eğitimin destekleyici kolaylaştırıcı, çeşitlendirici-zenginleştirici, tamamlayıcı-bütünleyici işlevlerinden yararlanır.

Atık malzemenin sanat eğitimine dâhil edilmesinin nedenleri kolay ulaşılır olması, sanat formu oluşturmada çeşitliliğe sahip olması, yaratıcılığı arttırması, geri dönüşüm ve çevre bilincini kazandırması gibi birçok faktör sıralanabilir. Ayrıca hazırda bulunan atık nesnelerin bir sanat dersliğinde deneysel çalışma ya da yaratıcı sorun çözme için gerekli ihtiyacı karşılayabileceği ve bunlarla özgün eserler üretilebileceği söylenebilir.

Bu konuda Çapar (2008) “atık malzemelerle çalışmaların, çocukların zihinsel tasarım yapabilmelerini ve yaratıcı düşünmelerini geliştirdiğini, alışılmadık formlarla ilginç üç boyutlu kompozisyonlar elde edebildiğini” belirtir.

Buyurgan ve Buyurgan (2001) “atık malzemelerle tasarım (rekreasyon) çalışmalarının eğitsel değerinin çok yüksek olduğunu, bu tür çalışmalarda, kullanılan malzemelerin bolluğu, çeşitliliği ve zengin etkinlik ortamı hazırlaması ile ekonomik olmalarının oldukça önemli faktörler olduğunu belirtir”.

3.4. Atık Nesnelerle Yapılan Sanatsal Çalışmalarda Kullanılan Teknikler

Çağdaş sanatın en önemli özelliklerinden birisi sürekli bir yenilik veya özgünlük arayışının sürdürülmesi tutkusudur. Yeni biçimlendirme teknikleri ve ifadedeki yenilik

isteği modern sanat dönemdeki akımların ortaya çıkmasını sağlayan en önemli nedenler arasındadır. Bu dönem buluş, özgünlük ve tepkisellikle donatılmıştır. Sanat alanındaki diğer yenilikler gibi Kolaj, Dekolaj, Asmablaj, Dekopaj gibi sanatsal ifade araçlarının ortaya çıkması da yenilik ve özgünlük isteğinin sonucudur.

3.4.1. Kolâj

Fransızca kökenli bir kelime olan Kolâj yapıştırma resim olarak da bilinir.

Elde var olan her türlü basılı, çizili ya da fotografik malzemenin bir yüzey üzerine yeni bir kompozisyon oluşturacak şekilde yapıştırılarak elde edilen bir sanatsal biçimlendirme yöntemidir. Kolâj yöntemi, sanat dışı bir gerçekliğe ait, gazete kâğıdı, kumaş, duvar kâğıdı, posta pulları, afiş, fotoğraf vb. hazır nesnelerin bir yüzeye uygulanmasıyla oluşturulan bir yöntemdir. Bu yöntemde amaç; sanatsal nitelikte olmayan çeşitli atıkların, yalnızca bir kompozisyon oluşturmak için kullanılmaları sayesinde bir sanat yapıtı meydana getirmektir. Bu yöntemle tek başına bir anlam ifade etmeyen malzemelerin bir araya getirilerek yeni bir anlam kazanması sağlanmış olur.

Turani (1993)'ye göre; "Kolaj bir resmin bünyesine uygun olarak yapıştırılan çeşitli kağıt parçaları ya da buna benzer gereçlerle yapılan eserdir. Diğer bir anlamıyla, çeşitli çağlardan kalan iki yapının birbirine uygun olarak bir araya getirilmesidir. Kolâj türündeki çalışmalara bakıldığında birkaç farklı zamanın çalıştığı bir eser görülmektedir. İlk zaman katmanı, eserin yapıldığı zamandır. İkinci zaman katmanı ise esere yapıştırılan nesnenin (bu bir fotoğraf parçası, gazete parçası, bir metin ya da başka nesneler olabilir) üretildiği ya da işaret ettiği zamanı göstermektedir".

Modern sanat döneminde karşımıza çıkan kolaj yöntemiyle üretilmiş ilk eserler, Braque ve Picasso'nun çalışmalarında görülmektedir.

Braque'ın Oyun Kâğıtları ile Natürmort adlı çalışması incelendiğinde kâğıt üzerine yapıştırılmış ahşap dokulu muşamba ve oyun kâğıtlarıyla oluşturulmuş bir kompozisyondan oluştuğu görülür.

Erkul (1997) George Braque, kolâjın resimlerine maddesel bir nitelik kazandırdığını belirterek sanat anlayışını şöyle dile getirmiştir. "Başlayacağım resmin ne olacağını önceden kesinlikle bilemem. Her seferinde bu iş bir serüvendir. Gerçekte bir başlangıç düşüncesi vardır. Fakat bu yalnız bir hareket noktası olarak işe yarar. Bu başlangıç noktasından geriye olabildiğince az şey kalmalıdır. Tüm resim için bence önemli olan yeni olanakları verimli yapmaktır. Kendimi ne zaman tutkularıma kaptırırsam, ancak o zaman en iyi buluşlar aklıma gelir. Ben bir objenin kullanılma sınırı son bulup çöp tenekesine atılması gerektiğinde onu resmime alıyorum. Gerçekte resimde renk yoktur, salt ilişkiler vardır".

Braque, Oyun Kağıtları ile Natürmort, karışık teknik (1913)

Picasso'nun 'Bambu Sandalyeli Natürmort' adlı çalışması incelendiğinde, kolaj olarak daha belirgin bir yapıya büründüğü söylenebilir. Bu çalışmada doğrudan nesnelerin kendi parçalarını devreye sokarak nesnelerin kendi gerçekliğini eserin tabiatı içerisine dâhil ettiği görülmektedir. Picasso'nun bu çalışması incelendiğinde yapıştırılan hazır nesnelerin birer gerçeklik fragmanı olarak ele alındığı söylenebilir.

Picasso (1912) Bambu Sandalyeli Natürmort

3.4.2. Dekolaj

Dekolaj yöntemi kolâj tekniğinin bir üst aşaması olarak tanımlanabilir. Burada yüzeye üst üste yapıştırılmış fotoğraf, metin, gazete vb. nesnelerin tekrar sökülmesi ya da hali hazırda bulunan materyalin bulunduğu yerden sıyrılmasıyla yarım kalan yüzeyin yapıta dönüştürülmesi söz konusudur.

Batur (1995) "Yeni Gerçekçiler grubunun yöntemlerini tarif ederek dekolaj tekniğinin farklı versiyonlarından "afişlerin ya da tabakaların üst üste konmasıyla gerçekleştirilen tekniklerden biridir" şeklinde bahsetmektedir. Uygulama yöntemi kolajın tam aksi bir süreç içerinde gerçekleştirdiği halde, hem sanatsal anlatım hem de sonuç olarak kolajdan çok faklı değildir. Dekolajın etkisi aynı kolaj gibidir. Kesikler ve kağıtların oluşturduğu yüzeyde, dekolaj tıpkı kolaj gibi ayrışıklık göstermektedir. Üst üste katmanlar halindeki yerleşmiş resim, basılı kâğıtlar ve afişlerin bazı bölümlerinin kesilip çıkarılmasıyla oluşturulan yapıtta dekolaj olarak tanımlanır. Bu teknik Yeni Gerçeklik akımı tarafından ortaya atılmış ve sıkça kullanılmıştır. Dekolaj özellikle François Dufréne, Raymond Hains ve Jacques Mahé de la Villeglé tarafından uygulanmıştır.

Burhan Doğançay

3.4.3. Dekupaj

Transfer etme anlamında kullanılan dekupaj tekniği, bir yüzeye yapıştırılan kumaş, peçete, fotoğraf, metin ya da her türlü atık malzemenin boya ile müdahalelerle yarım kalan bölümlerin tamamlanması ile yapılan bir yöntemdir. Daha çok ahşap malzemeler üzerine uygulanan bu yöntem yapıştırıldıktan sonra sökülmesi sonucu yarım kalan bölümlerin tamamlanmasıyla oluşur.

3.4.4. Asamblaj

Bu sanatsal biçimlendirme yöntemi kolâjın üç boyutlu halidir. Asamblajın montaj tekniği ile kolaj tekniği arasındaki bir mecrada yer aldığı söylenebilir. Genel anlamıyla asamblaj, fotomontajlardan mekân düzenlemelerine kadar geniş bir yelpazede yer alan sanat eserlerini kapsamaktadır.

Batur (1995) ‘’Jean Dubuffet’in doğal malzemelerden ve atık malzemelerden oluşturduğu kompozisyonlara doğrudan asamblaj tekniği olarak yaklaştığı bilinmektedir.’’ diye ifade eder. Asamblaj bir teknik olarak sanat dışı gereç kullanımına gösterdiği eğilim nedeniyle rahatsız edici bazen de şiirsel bir ifade gösterebilir. Kurt Scwitters’in Merz adını verdiği eserleri, aslında aralarında mutlak bir sınır olmayan asamblaj, akümülasyon ve montaj yöntemleri için birer örnek olarak görülebilir. Bu yöntemler ile atık nesnenin doğrudan ya da dönüştürülerek yapıt haline getirilmesi söz konusudur.

Kurt Scwitters (1919) Merz 1,

Kurt Scwitters (1919) Merzbild

3.5. Konuyla İlgili Yapılmış Araştırmaların Sonuçları

Bu bölümde sanat eğitiminde atık malzemelerin kullanımı ve kolaj çalışmalarına ilişkin yapılmış olan araştırmaların içeriği ve sonuçları özetle ele alınmıştır. Ulaşılabilen araştırmalar şu şekilde özetlenebilir.

Sağlam (2016) ‘’Atık Nesnelerin Sanatta Ve Sanat Eğitiminde Kullanılmasına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşleri’’ isimli yapmış olduğu araştırmada, atık nesnelerin sanatta ve sanat eğitiminde kullanımının betimlenmesi ve bu betimlemenin bir bölümünün görüşme formu kullanılarak öğretim elemanları görüşleriyle yapılması amaçlanmıştır.

3 farklı üniversiteden 22 öğretim görevlisinin görüşlerinin yer aldığı bu araştırmada, görüşme formlarında şu sorulara yer verilmiştir.

1. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

2. Atık nesnelerin sanat nesnesine dönüştürülmesini estetik açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz? Açıklar mısınız?

3. Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında ilk kullanımı ile günümüz sanatındaki kullanımı arasında farklar olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

4. Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşleriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

5. Atık nesnelerin sanat nesnelerine dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği konusunda görüşleriniz ve önerileriniz nelerdir? Açıklar mısınız?

Görüşme formları sonrasında veriler incelendiğinde şu sonuçlar elde edilmiştir.

Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanılmasına ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri incelendiğinde, bunların 4 tema şeklinde grupladığı görülmektedir.

Bunlar:

Atık nesnelerin sanat nesnesi olarak sanat yapıtlarında kullanımının günümüz koşullarının bir getirisi olduğu (%13,65), insan ve doğa bakımından önem taşıdığı (%22,72), zengin sanat kültürü ve formu oluşmasına yardımcı olduğu (%27,27) ve atık nesneden sanat yapıtı üretmenin belirli kurallar çerçevesinde olması (%36,36) gerektiğidir.

Atık nesnenin sanat nesnesine dönüştürülmesinin estetik bağlamda nasıl değerlendirildiği üzerine görüşler 3 tema altında yoğunlaştığı görülür. Bu temalar kullanılan nesnelerin atık bağlamından çıkması gerekliliği (18,18), sanat eseri niteliği taşıması gerekliliği (%36,36) ve atık nesneden üretilen çalışmaların estetik açıdan değerlendirilebilir olmasının üreten sanatçıyla ilişkili olduğu (%45,45) olarak sıralanır.

Atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılması ile ilgili görüşler 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar atık nesnelerin sanat eğitiminde kullanılmasının öğrencilere geri dönüşüm ve çevre bilinci kazandırdığı (%18,18), öğrencilerin farklı malzeme kullanımı ve yeni sanat anlayışlarını anlaması bakımından önemli olduğu (%31,82) , yaratıcılığı arttırdığı (%50,00) olarak sıralanır.

Atık nesnelerin sanat nesnelerine dönüştürülme sürecinde, eğitim ortamlarındaki fiziki koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği hakkındaki görüşlerin 3 tema altında toplandığı görülür. Bu temalar eğitim ortamlarındaki fiziksel koşulların ve ayrılan ders sürelerinin yeterliliği üretmek isteyen öğrenci için bunların önemli olmadığı (%18,18), yöneticiler ve eğitimcilerin bu konuya yaklaşımlarının belirleyici olduğu (%22,72) ve atık nesnelerle ilgili konuların eğitim programına dâhil edilmesinin bu konularda belirleyici olduğu (%59,10) olarak sıralanır.

Yılmaz **(**2015**)** 'Atık Nesneden Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü' isimli makalede atık nesnelerin sanat yapıtı üretiminde malzeme olarak kullanılması konu edilmiştir. Yanı sıra, sanat üretiminde atık nesne kullanımındaki çeşitli yöntemler ile sanat eserinin değişen anlamı araştırılmıştır. Araştırma atık nesnenin sanat yapıtında ilk kullanım tipi olan kolaj üretim üzerinden başlamıştır. Daha sonra dekolaj, asamblaj, montaj gibi atık nesnenin sanat eserine dönüştürüldüğü çalışmalara yer verilmiştir. Sonrasında hazır yapıt postprodüksiyon, manipülasyon gibi postmodern dönemin sanat stratejileri incelenmiştir.

Bu kavramlar üzerinden sanat eseri üretimi süreçlerinde belirli örnekler göstermiş ve bazı saptamalar yapmıştır. Atık nesnenin sanat nesnesine dönüşümü, modern dönemdeki biçimleri ve postmodern dönemde görüldüğü şekliyle işlenmiştir. Sanat eseri üretiminde atık nesne kullanımı günümüzde de çağdaş sanatta yaygın bir şekilde yeni yaratım olanağı olarak görülmektedir. Bu araştırmanın sonuç kısmından anlaşılacağı üzere; atık nesneleri kullanmanın yeni olanaklara imkan sağladığı ve birçok disiplinin ortak noktalarını buluşturarak disiplinler üstü okumalara açık eserlerin üretimini mümkün kıldığı anlaşılmaktadır. Dolaysıyla sanat eğitiminde de atık nesnelerin önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Öztürk (2011) ‘’Resimsel Öğe Olarak Parçalılık, Biçim Ve Kolaj İlişkisi ‘’ isimli yüksek lisans tezinde malzeme bakımından- sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılan kolaj tekniği ele alınmış, resimde yer alış biçimi araştırılmıştır. Kolaj tekniğinin özelliklerine değinilmiş, ortaya çıkış amaçları açıklanmaya çalışılmıştır. Toplumsal olayların olumlu ve olumsuz yönlerinin sanata olan yansımaları, sanatçının değişen yaşam koşulları karşısında takındığı tavır ile yeni anlatım biçimleri arayışına giriş sebeplerine değinilmiştir. Kullanılan malzemenin sanatçıya sunduğu özgürlükle kolajın kullanıldığı farklı disiplinler incelenmiş örneklere yer verilmiştir. Bu bağlamdan hareketle kolaj tekniğini kullanan sanatçıların yapıtları incelenmiştir. Ayrıca biçim ve parçalılık kavramları açıklanıp, kolaj üzerindeki etkisine değinilmiştir.

Suzan Öztürk tezinin sonuç bölümünde; kolajda kullanılan gerçek malzemelerin, resmin yüzey yapısını zenginleştirmek ve farklı bir anlatım yolu izlemek için kullanıldığı gibi, aynı zamanda da gerçek hayattan alınan nesnelerle, soyut olan boya tadını birleştirerek farklı bir gerginlik yaratarak resim sanatına yeni bir bakış açısı getirmek olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda da, kolajın yüzey mantığına farklı bir söylem kattığı ve ifade biçimi olarak geleneksel sanat anlayışına farklı bir alternatif sunduğunu dile getirmiştir.

Başaran (2006) yapmış olduğu ‘’Resim Eğitiminde Parça-Bütün İlişkisi Açısından Kolaj Tekniğinin Önemi ‘’isimli yüksek lisans tezinde ; Çocuğa sunulan imkanlar sadece fiziksel şartlarla kısıtlı olmamalıdır. Çocuğun ilgi ve yeteneklerini kullanabileceği tekniklerle rehber olmak gerekmektedir. Mükemmel olma endişesi taşımadan her yaş ve

zeka seviyesindeki çocuğun rahatça gerçekleştirebileceği pratik teknikler sunulması gerektiğini belirtmektedir. Araştırmada kolaj tekniğinin parça bütün ilişkisi açısından resim eğitimine katkıları araştırılmış, ve araştırmayı destekleyici müfredat programına uygun olarak, bir çok çalışma yaptırılmıştır. Kolaj tekniği uygulaması ile parça bütün ilişkisinin gözetildiği çalışmalarda aynı malzemeler ve aynı konuları farklı resim becerilerine sahip çocuklarda ne tür sonuçlar meydana getirdiği gözlenmiştir. Resim iş dersinde öğrencinin farklı malzemelerle özgür bırakılarak programda ki konuların uygulanması sağlanmıştır. Kendisini geleneksel boyama tekniklerinde yetersiz hisseden bir çocuk kolaj çalışması ile özgüvenini kazanmış ve tam bir doyuma ulaşmıştır. Bunun yanı sıra yaratıcılığı yüksek olan öğrenci kolaj tekniği ile oldukça özgün ve mükemmel çalışmalar oluşturma fırsatını yakalayabilmiştir. Çünkü bu çalışma yıllar boyu edindiği bir kaç beceri ve temel bilgi dışında (makas kullanma, yırtma, cetvel kullanma vb.) bir uzmanlık gerektirmez.

Sonuç bölümünde şu ifadelere yer vermektedir; Öğrencilerin yaratıcılığını, yani özgün, akıcı, esnek düşünmesini daha önce sabitleşmiş ön öğrenmeler engelleyebilmektedir. Ayrıca, duygusal faktörlerde yaratıcı problem çözmeyi engelleyebilir. Çocuktaki hata yapma korkusu, onu yaratıcı problem çözmekten alı koyar. Çocuk hata yapmaktan korkmadığı zaman yaratıcı problem çözme durumları daha eğlenceli ve güdüleyicidir. Kolaj Tekniğinin, çocuğun hata yapma korkusunu yenebildiği ve oldukça kolay uygulanabilir bir teknik olduğu görülmektedir. Resim-iş çalışmalarını ise her çocuk sevdiği halde, öğretmen sık sık " Ben resim yapamam" gibi güvensizlik belirten sözlerle karşılaşmaktadır. Değişik yaş gruplarındaki bir çok çocukta, boş kağıt sendromu ile karşılaşılmaktadır. Temiz resim kağıdını bozma endişesi duyan çocuk, kolaj tekniği ile çalışırken bu korkunun üstesinden kolaylıkla gelebilmektedir. Çünkü malzemeyi kağıt üzerinde defalarca yapıp bozarak istedikleri bir biçimi yakaladıklarında ise sabitleyebilmektedirler. Çocuk, gördüğü nesneleri değişik malzemeler ile ifade edebilmekte, eğer isterse bu nesneleri soyut biçimlere dönüştürebilmektedir. Kolaj tekniğinin okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukta sistemli olarak uygulanması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu gelişme, analitik çözümleme, yaratıcılık, matematiksel ve estetik gelişime de sonsuz katkılar sağladığını ifade eder.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması, verilerin çözümlemesi ve yorumlanmasına ilişkin açıklayıcı bilgiler yer almaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, nicel ve nitel araştırma modellerinin ele alındığı karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Creswell ve Clark, (2008)'a göre "karma yöntem, bir araştırmada araştırma problemini bütünsel bir çerçevede ele alan, ayrıca mantıksal ve sezgisel sonuçlar sunarak problemi en iyi biçimde açıklayan araştırma yöntemlerinden biridir". Johnson, Onwuegbuzie ve Turner (2007) "karma yöntem veri analizlerinin bütünleştirilerek yorumlanmasına, araştırma bulgularının ve sonuçlarının daha iyi anlaşılmasına ve araştırmaya olan güvenin arttırılmasına olanak sağladığını" ifade ederler. Karma yöntem, tek aşamalı ya da çok aşamalı araştırmalarda; nicel ve nitel verilerin ardışık olarak toplanması ve çözümlenmesi, araştırmanın bir ya da birden çok aşamasında verilerin harmanlanarak birlikte yorumlandığı bir araştırma yöntemi olarak tanımlanabilir. Bu araştırmada karma yöntemin kullanılmasının sebebi, Creswell (2008)'in de belirttiği gibi, sosyal bilimlerde belirlenen sorunların karmaşık bir yapıya sahip olması ve bu sorunların çözümlenmesinde nicel ya da nitel yöntemlerden birinin kullanılmasının nitelik olarak yetersiz kalmasıdır. Bu araştırmanın benzer özellikleri taşımasından dolayı, niteliği arttırmak için nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında önce nicel veri toplama yöntemlerinden deneysel desen uygulanmış, daha sonra da nitel veri toplama yöntemlerinden gözlem, görüşme formları kullanılmıştır.

Büyüköztürk (2007) "Deneysel desen, herhangi bir olay, olgu, obje, suje ve etkeni inceleyerek değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini tespit etmek ve sonuçları karşılaştırarak ölçmek için yürütülen bir araştırmadır". Diye açıklar.

Karakaya (2012) deneysel araştırmayı "değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerinin araştırıldığı ve değişkenlerin kontrol altında tutularak değişmelerin gözlendiği araştırmalar" olarak tanımlamıştır. Araştırma gerçek deneysel desene göre düzenlenmiştir.

Bu araştırmada deneysel desenlerden öntest-sontest kontrol gruplu model kullanılmıştır. Bu modelde katılımcıların gruplara yansız olarak dağıtılması sonucu bir deney bir de kontrol grubu oluşturulmuştur. Her iki gruba uygulama öncesinde ön test uygulanmıştır. Deney grubuna deneysel müdahalede bulunulurken, kontrol grubuna özel bir müdahalede bulunulmamış. Uygulamadan sonra her iki gruba da son test uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının seçildiği sınıfların belirlenmesinde, sınıfların başarı düzeyinin birbirine yakın seviyede olması, bu sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarının benzer olması, cinsiyet bakımından sayısal değerlerinin çok yakın olması gibi özellikler göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine olan katkıları ve görsel sanatlar dersine tutumları üzerindeki etkisi araştırılmaya çalışılmıştır.

Öntest-sontest kontrol gruplu modelin uygulandığı bu çalışmada, deney ve kontrol grupları denkleştirildikten sonra deney grubunda atık malzemeler ve boyama araçları birlikte kullanılarak öğrencilerden iki boyutlu tasarımlar yapmaları istenmiş, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemlerle ders işlenmiştir. Bu araştırma da atık malzemelerin kullanımına yönelik geliştirilen öğrenci görüşme ve gözlem formları ile öğrencilerin başarısı, öğrendiklerinin kalıcılığına ilişkin etkileri saptanmaya çalışılmıştır. Geliştirilen tutum ölçekleri ile de araştırma öncesi ve sonrası derse karşı tutumlarında bir fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

4.2. Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Bu araştırma, deneysel desen modeli temelinde nicel ve nitel araştırma gelenekleri içinde gelişmiş olasılık temelli örnekleme yöntemleri (seçkisiz, sistematik, küme örnekleme) kullanılmıştır. Araştırma evreninin büyük olmasından dolayı küme örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Balcı (2010) "örneklem seçiminde temel amaçlar düşünüldüğünde olasılığa dayalı olmayan, yansızlık kuralına göre seçilmeyen kümelere örneklem denmesinin doğru olmayacağını ve bu tür kümelere çalışma grubu gibi isimlerin verilmesinin daha doğru olacağını ifade etmektedir. Amaçlı örneklemede araştırmacı, kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve sonra belirlediği bireyleri örneklemeye almaya çalışır".

Bu çerçevede, araştırma evrenini Şanlıurfa ili, örneklemini Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu'nda öğrenim gören 54 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde, Şanlıurfa ili, Karaköprü ilçesinde bulunan Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu 7-B ve 7-C şubelerine devam eden toplam 54 öğrenci ile sınırlıdr. Seçkisiz (tesadüfi) yöntem ile belirlenen sınıflardan 7-B deney grubu, 7-C kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubu olarak belirlenen 7-B sınıfının öğrenci sayısı 27, kontrol grubu olarak belirlenen 7-C sınıfı öğrenci sayısı 27 olarak belirlenmiştir. Araştırmada deney süresince ön ve son tutum ölçeği, öğrenci gözlem formu, değerlendirme ve öğrenci görüş uygulamalarının yapıldığı günlerde tüm öğrenciler derse katılmıştır. Araştırmaya katılan deneklerin dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1 Deneklerin Grup ve Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	**Deney Grubu**	**%**	**Kontrol Grubu**	**%**	**Toplam Öğrenci Sayısı**	**Toplam %**
Kız	**13**	**48,14**	**14**	**51,86**	**27**	**50**
Erkek	**14**	**51,86**	**13**	**48,14**	**27**	**50**
Toplam	**27**	**% 100**	**27**	**%100**	**54**	**%100**

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan deney grubundaki kız öğrencilerin sayısı 13, erkek öğrenci sayısı ise 14 tür. Sınıftaki kız ve erkek öğrenci yüzdeleri incelendiğinde katılımcıların % 48,14'nü kız , % 51,86' nın ise erkek öğrenciler oluştuğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise kız öğrenciler % 51,86, erkek öğrenciler % 48,14'nü oluşturmaktadır. Bu durumda deney ve kontrol gruplarındaki kız öğrenciler ile erkek öğrenci sayısı arasında büyük bir farkın olmadığı görülmektedir. Dolaysıyla cinsiyet

bakımından her iki gruptaki deneklerin sayılarının birbirine çok yakın olduğu gözlenmektedir.

4.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmada dört tür veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar: görsel sanatlar dersine ilişkin tutum ölçeği, öğrenci gözlem ve değerlendirme ile atık malzemelerin kullanımına ilişkin öğrenci görüş formudur.

Şekil 1. Veri Toplama Araçları

4.3.1. Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan görsel sanatlar dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Hazırlanan tutum ölçeğinde soruların hazırlanması sürecinde alan yazın taranmış, araştırmacılar tarafından hazırlanmış tutum ölçekleri incelenmiş, konu, yaş, sınıf, cinsiyet değişkenleri göz önüne alınarak araştırmaya uygun olan maddelerden yararlanılmıştır. Ayrıca tutum ölçeklerinin geliştirilmesi aşamasında görsel sanat

öğretmenlerinin bilgilerine başvurulmuş, 25 tutum ifadesinden oluşan taslak hazırlanmıştır. Hazırlanan taslakta öğrencilerin bu derse karşı olumlu tutum gösterme, karşılık verme isteği, bu istekten tatmin olma, olumlu bir yönü ve değeri olduğunu kabullenme şeklindeki davranışları içermektedir. Hazırlanan taslak Dicle Üniversitesi'nde görev yapan iki öğretim üyesine sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılarak 20 tutum ifadesine karar verilmiştir. Hazırlanan tutum ölçeği likert tipi beşli bir dereceleme sistemine göre geliştirilmiş olup, her bir tutum ifadesi için ''Tamamen Katılıyorum'', ''Katılıyorum'','' Kararsızım'', ''Katılmıyorum'', ''Hiç Katılmıyorum'' düzeyleri kullanılmıştır. Hazırlanan tutum ölçekleri uygulama öncesi belirlenen gruplar dışında 192 öğrenciye uygulanarak, ölçeğin güvenirlik ve iç tutarlılık katsayısını hesaplamak için faktör analizi yapılmıştır.

Ölçek bu haliyle anlaşılırlık konusunda kontrol edilmek üzere bir grup öğrenciye uygulanmış ve olumsuz dönüt alınmamıştır. 20 maddelik ölçek formu toplam 194 kişiye uygulanmıştır. Ölçek çalışmalarında örneklem sayısı ile ilgili çeşitli görüşler vardır. Bu konuda Comrey ve Lee (1992) faktör analizi için örneklem büyüklüğü olarak; 50'nin çok zayıf, 100'ün zayıf, 200'ün orta, 300'ün iyi 500'ün çok iyi ve 1000'in mükemmel olduğunu; olduğunu ifade etmektedir. Kline (1994) örneklem sayısının madde sayısının 10 katı olmasını, güvenilir faktörler çıkarmak için mutlak bir ölçüt olarak 200 kişilik örneklemin genelde yeterli olduğunu belirtmektedir (Akt. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012). Dolayısıyla örneklem sayısının yeterli olduğu söylenebilir. Ölçeğin yapı geçerliği için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmasına karar verilmiştir. AFA yapılmadan önce öncelikle veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının anlaşılması bakımından Kaiser-Meyer-Oklin (KMO) ve Barlett Sphericity testlerinin incelenmesi gerekir. Veri setinin faktör analizine uygun olduğuna karar vermek için KMO değerinin 0.60'dan yüksek olması ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2011). Bu ölçek için KMO değeri .68 olarak hesaplanmış ve Barlett Sphericity testi ise anlamlı ($p<.05$. $df=91$) olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda veri setinin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda faktör yükü .30'un altında maddeler tespit edilmiştir. Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, (2012) "Ölçek çalışmalarında faktör yük değeri için asgari değerin .30 alınabileceği genel olarak kabul edilen bir görüştür". Faktör yükü düşük olan maddeler (1, 2, 5, 6, 8, 19.

Maddeler) sırasıyla ölçekten çıkarılarak faktör analizi yeniden yapılmıştır. Böylece toplam varyansın %39'unu karşılayan 14 maddelik tek boyutlu bir yapı oluşmuştur. Faktör yükleri .30 ile .82 değerleri arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirliğine ilişkin yapılan analizde Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı.77 olarak hesaplanmıştır. Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı için 70 ve üzeri değerler güvenilir olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin değerler aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 2 Ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin bulgular

Madde Numarası	**Faktör Yük Değeri**	
Madde 1	.62	
Madde 2	.41	
Madde 3	.72	
Madde 4	.76	KMO =.68
Madde 5	.82	
Madde 6	.71	Cronbach-Alpha = .77
Madde 7	.30	
Madde 8	.57	Barlett Küresellik Testi = p<.05
Madde 9	.82	
Madde 10	.73	Açıklanan Toplam Varyans = %39
Madde 11	.72	
Madde 12	.43	
Madde 13	.40	
Madde 14	.62	

Elde edilen değerler ışığında ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu kanısına varılmıştır.

Geçerlilik ve güvenirlik hesaplanmasından sonra 14 maddede karar kılınmış ve hazırlanan ölçek araştırmanın yapıldığı, Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulunun deney ve kontrol gruplarında toplam 54 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulamanın ilk haftası ve son

haftası olmak üzere 2 kez uygulanan bu tutum ölçeğiyle araştırmanın amaçları içerisinde yer alan şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Deney grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi ve sonrası görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi ve sonrası görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama öncesi görsel sanatlar dersine ilişkin ön tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, uygulama sonrası görsel sanatlar dersine ilişkin son tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney grubu kız ve erkek öğrencilerinin, görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Ölçekte yer alan maddeler ile öğrencilerin ilgi, güdülenme, istek, sevgi, gereklilik gibi düzeyi belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3.2. Öğrenci Gözlem Formu

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan öğrenci gözlem formunun geliştirilmesi sırasında branş öğretmenlerinden görüşler alınmış, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine olan katkıları, bilgilerin kalıcılığı, öğrencilerin uygulamadaki başarısı ölçülmeye çalışılmıştır. Hazırlanan gözlem formunda 23 madde belirlenmiş, Dicle üniversitesinde görev yapan iki öğretim üyesine sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda gerekli değişikliler yapılarak 20 madde ile uygulanmıştır. Hazırlanan gözlem formunda öğrencilerin beceri (devinişsel/ psikomotor) düzeylerinin ölçümlenmesi ve değerlendirilmesi için maddeler belirlenmiştir. Belirlenen maddelerde öğrencilerin görsel biçimlendirme elemanları ve ilkelerini kullanıp kullanmadıkları, çalışmalarına uygun atık malzemeleri seçip seçmedikleri, verilen sürede çalışmayı bitirip bitirmedikleri, konuyu anlayıp anlamadıkları ve çalışmada zamanı nasıl kullandıkları, atık malzemenin dokusundan yararlanıp yararlanmadıkları, yaratıcılıkları gözlemlenerek saptanmaya çalışılmıştır. Hazırlanan gözlem formu likert tipi üçlü bir dereceleme sistemine göre

geliştirilmiş olup, her bir madde için ‘’tamamen gözlendi, ‘’kısmen gözlendi’’, ‘‘gözlenmedi’’ düzeyleri kullanılmıştır. Gözlem sırasında her madde teker teker ele alınarak hangi frekansı kaç öğrencinin uyguladığı gözlem yapılarak sayı ile ifade edilmiştir.

ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇER. Maddesi; 19 öğrenci tamamen gözlendi’, 5 öğrenci ‘’kısmen gözlendi’’ , 3 öğrenci için ‘’gözlenmedi’’ frekansı gözlem sonucunda işaretlenmiştir.

ATIK MALZEMELERİN KENDİ DOKUSUNDAN YARARLANIR. Maddesi; 22 öğrenci için “her zaman’’, 5 öğrenci için “bazen’’ işaretlenmiştir. Bu madde Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun atık malzemenin dokusundan yararlandığını göstermektedir.

Sayısal değerler girildikten sonra ortalamaları alınarak deney grubunun ortalamasının hangi düzeyde olduğu ölçülmüştür.

4.3.3. Öğrenci Görüşme Formu

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan öğrenci görüş formunun geliştirilmesi sırasında branş öğretmenlerinden görüşler alınmış, görsel sanatlar dersinde, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin çalışma boyunca çalışmadan haz alma, zorluk derecesi, sanatsal gelişimlerinin olumlu ya da olumsuz sonuçları, sanatsal anlamda ne kadar yararlı olduğu, öğrencilerin uygulamadaki karşılaştığı problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Hazırlanan görüş formunda 26 madde belirlenmiş, Dicle üniversitesinde görev yapan iki öğretim üyesine sunulmuş ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda anlam karışıklığına neden olan 6 madde gerekli değişikliler yapılarak 20 madde ile uygulanmıştır. Hazırlanan görüş formu likert tipi üçlü bir dereceleme sistemine göre geliştirilmiş olup, her bir madde için ‘’Katılıyorum ’’, ‘’Kararsızım’’, ‘’Katılmıyorum’’ düzeyleri kullanılmıştır. Ayrıca deney grubundan seçkisiz 10 öğrenciyle yüz yüze görüşme yapılarak atık malzemelerin çalışmalarına katkıları, sanatsal yaratıcılıklarına, bilgi düzeylerine katkıları konusunda görüşlerini yazmaları istenmiştir. Bu görüşlerden yola çıkarak atık malzemelerin öğrencilerin gelişimlerine hangi katkıları sağladığı saptanmaya çalışılmıştır.

4.3.4. Başarı Değerlendirme Ölçeği

Bu çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan başarı değerlendirme formunun geliştirilmesi sırasında branş öğretmenlerinden görüşler alınmış, toplam 5 maddeden oluşan başarı kriteri belirlenmiştir. Belirlenen kriterler çalışmadaki özgünlük ve yaratıcılık, belirlenen sürede çalışmayı tamamlama, teknik yeterlilik, kompozisyon ve bütünlük, uygulamalara karşı isteklilik durumu olarak belirlenmiş ve her bir kriter için 1-5 arası puanlama yapılarak öğrenci başarısı değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Etkinlik sonrası her çalışma belirlenen 5 kriter göz önünde bulundurularak değerlendirilmiş, tüm öğrencilerin ortalaması alınmış ve başarı düzeyi belirlenmiştir. Başarı düzeyi hem bireysel olarak tespit edilmiş hem de grup olarak ortalaması alınarak grubun başarı düzeyi belirlenmiştir.

4.3.5. Deney Grubu Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırmada belli bir konu sınırlaması olmaksızın "duygu, düşünce ve izlenimlerini iki boyutlu çalışmalarla yansıtır" olarak belirlenmiştir. Görsel Sanatlar Dersi müfredat programında yer alan 'Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik' öğrenme alanları ve ilgili kazanımlarından yararlanılarak 6 ders saatine göre ders planları hazırlanmıştır. Araştırma süresince uygulanan öntest sontest tutum ölçeği, öğrenci gözlem formu, öğrenci görüş ve değerlendirme formu verileri toplanarak kayıt altına alınmıştır. Farklı öğretmenlerin deneyim ve bilgileri arasındaki farkın, araştırmanın sonucuna olumsuz bir etki yapmasını önlemek için her iki grupta da derslerdeki, etkinlikler, ölçeklerin uygulanması ve kayıt altına alınması araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Ders planlarının hazırlanması ve uygulanması aşamasında sanat eğitimi öğretim yöntemleri içerisinde yer alan anlatım, örnek gösterme, soru cevap, tartışma, bireysel çalışma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Atık nesne ve sanat ilişkisi, sanatçıların atık malzemelerle yapmış oldukları çalışmalar ve kullanılan teknikler hakkında bilgilendirmelere yer verilmiştir. Kolaj, dekolaj, dekopaj ve asamblaj teknikleri gösteri yöntemi şeklinde yürütülmüştür. Etkinliklerin belirtilen şekilde düzenlenmesinin amacı, öğrencilerin atık malzemelerle nasıl çalışacaklarını aşamalarıyla öğrenmesidir. Araştırma belirlenen tarihlerde sırasıyla şu şekilde yürütülmüştür.

1. Hafta**:** Öğrencilere araştırma konusunda bilgilendirme yapılmış, bu araştırmanın bilimsel bir çalışma olduğu belirtilmiştir. Deney grubu öğrencilerine öntest- tutum ölçeği dağıtılarak, maddeleri teker teker okumaları ve kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Anlamadıkları bir madde varsa sormaları istenmiştir. Gerekli açıklamalar yapılmıştır. İşaretlemeler sonrasında her öğrencinin formu sınıf listesi sıralamasına göre toplanarak 1-27 arası numaralandırılarak sayı numarası verilmiştir. Verilen sayı numaraları aynı zamanda öğrenci gözlem ve görüş formlarında da kullanılmıştır.

2. Hafta**:** Atık malzemeler ile yapılacak çalışmalarda kullanılan teknikler (kolaj, dekolaj, dekopaj, asamblaj)ve sanatçıların atık malzemelerle yapmış oldukları iki boyutlu çalışmaları (Picasso, Braqeu, Richart Hamilton, Alberto Burri, Kurt Scwitters, Bubi, Burhan Doğançay, Lütfi Günay...) hakkında bilgilendirici sunum yapılmıştır. Öğrencilerden kullanabilecekleri atık malzemeleri belirleyerek, derse hazırlıklı bir şekilde gelmeleri istenmiştir. Görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan MEB. (2013 görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan ’’7.2.1 Sanat eserlerindeki üslupları fark eder.’’ kazanımından yararlanılmıştır.

3.ve 4. Hafta uygulamalar ve öğrenci gözlem formları uygulanmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerin çalışmalarına yaratıcılık, dilediği malzemeyi kullanma, dilediği kompozisyonu kurgulama konusunda müdahalede bulunulmamış sadece teknik konuda fikir verilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerin çalışmaları gözlemlenerek, daha çok hangi malzemeleri ve tekniği kullandıkları, görsel biçimlendirme elemanlarını kullanıp kullanmadıkları, atık malzemenin dokusundan yararlanıp yararlanmadıkları gözlemlenerek kayıt altına alınmış ve çalışmalarındaki başarı düzeyleri ölçülerek nitel olarak değerlendirilmiştir. 2 hafta süren uygulama sürecinde görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan

7.1.2 Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini ustalıkla kullanır.

7.1.4 Görsel sanat çalışmasında geleneksel ve çağdaş malzemeler ile teknikleri kullanır.

7.1.8 Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır.

MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan “7.3.7. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların yönlendirici etkisini tanır”. Kazanımlarından yararlanılmıştır.

Müfredat programında yer almayan ancak olması gerektiği düşünülen ‘Çalışmalarında atık malzemelerden yararlanır.’, ‘Atık malzemelerin dokusundan yararlanır. ‘, ‘Atık malzemelerin sanatsal bir ifade aracı olarak kullanılabileceğini bilir.’ (Meb., Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programı, 2017) Kazanımlarından yararlanılmıştır.

5.Hafta öğrenci görüş formu uygulanmıştır. Görüş formunda öğrencilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları problemler, zorlandıkları konular, atık malzemelerin avantajları ve dezavantajları, atık malzemelerin onlara bir katkısının olup olmadığı hakkında kendi görüşlerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenci görüş formu sürecinde, müfredat programında yer alan;

MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan ‘’7.3.8. Bilgi ve deneyimlerin sanat eserine yönelik bakış açısını nasıl etkilediğini açıklar’’kazanımından yararlanılmıştır. Görüş formuna ek olarak deney grubundan belirlenen 10 öğrenciyle bire bir görüşme yapılarak atık malzemelerin çalışmalarına etkisi, çalışma esnasında neler hissettikleri, avantajları, zorluk derecesi konularında da sözlü olarak ifade etmeleri istenmiştir.

6. Hafta sontest tutum ölçeği ve başarı değerlendirme formu uygulanmıştır. Her bir öğrenciye tutum ölçeği dağıtılmış, kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri gerektiği açıklamıştır. Uygulama öncesi ve sonrası tutumlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

Başarı Değerlendirme formu ile her öğrenci ayrı ayrı değerlendirilmiş, çalışmada özgünlük ve yaratıcılık, çalışmanın belirlenen sürede tamamlanıp tamamlanmadığı, kompozisyon ve bütünlük, teknik yeterlilik, derse karşı tutumu olmak üzere 5 kriter üzerinden değerlendirme yapılmış, her kriter1-5 arası puanlanarak öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

4.3.6. Kontrol Grubu Ders Planının Hazırlanması ve Uygulanması

1. Hafta öntest tutum ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilere araştırma konusunda bilgilendirme yapılmış, bu araştırmanın bilimsel bir çalışma olduğu belirtilmiş her öğrenciye ön tutum ölçeği dağıtılarak kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri gerektiği ifade edilmiştir.

2. Hafta Dünyaca ünlü sanatçıların (Pablo Picasso, Van Gogh, Boticelli, Gustave Klimpt Albert Durer,Burhan Doğançay, Lütfi Günay..) iki boyutlu çalışmaları hakkında bilgilendirici sunum yapılmıştır. Her sanatçının farklı bir üslübu olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerden diledikleri tekniği kullanabilecekleri belirtilmiş, geleneksel boyama araçları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bir sonraki derse hazırlıklı bir şekilde gelmeleri istenmiştir. MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan *"7.2.1 Sanat eserlerindeki üslupları fark eder"*. Kazanımından yararlanılmıştır.

3.ve 4. Hafta Uygulama esnasında öğrencilerin çalışmalarına yaratıcılık, dilediği tekniği kullanma, dilediği kompozisyonu kurgulama konusunda müdahalede bulunulmamış sadece teknik konuda fikir verilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilere sulu boya, pastel, kuru boya, karakalem olmak üzere geleneksel boyama araçlarını kullanabilecekleri belirtilmiştir. Uygulama sürecinde öğrencilerin çalışmaları gözlemlenerek, daha çok hangi malzemeleri ve tekniği kullandıkları, görsel biçimlendirme elemanlarını kullanıp kullanmadıkları, gözlemlenerek kayıt altına alınmıştır. 2 hafta süren uygulama sürecinde Görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan

7.1.2 Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini ustalıkla kullanır.

7.1.4 Görsel sanat çalışmasında geleneksel ve çağdaş malzemeler ile teknikleri kullanır.

7.1.8 Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır. (Meb., Görsel Sanatlar Dersi Müfredat Programı, 2017) Kazanımlarından yararlanılmıştır.

5.Hafta öğrenci görüş formu uygulanmıştır. Görüş formunda öğrencilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları problemler, teknik anlamda zorlandıkları konular

hakkında kendi görüşlerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenci görüş formu sürecinde, müfredat programında yer alan;

MEB. (2013) görsel sanatlar dersi müfredat programında yer alan "7.3.8. Bilgi ve deneyimlerin sanat eserine yönelik bakış açısını nasıl etkilediğini açıklar". Kazanımından yararlanılmıştır.

6. Hafta sontest tutum ölçeği ve başarı değerlendirme formu uygulanmıştır. Her bir öğrenciye tutum ölçeği dağıtılmış, kendilerince uygun olan seçeneği işaretlemeleri gerektiği açıklamıştır. Uygulama öncesi ve sonrası tutumlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

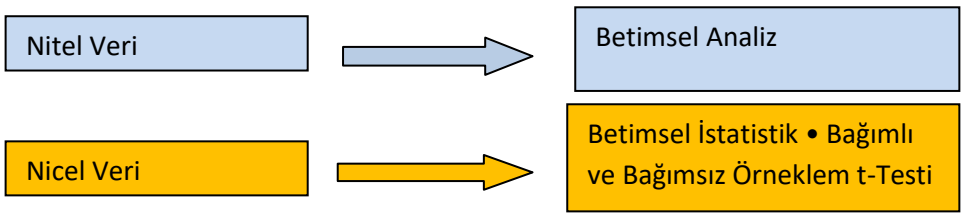
Değerlendirme formu ile her öğrenci ayrı ayrı değerlendirilmiş, çalışmada özgünlük ve yaratıcılık, çalışmanın belirlenen sürede tamamlanıp tamamlanmadığı, kompozisyon ve bütünlük, derse karşı tutumu olmak üzere 5 kriter üzerinden değerlendirme yapılmış, her kriter1-5 arası puanlanarak öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplamak amacı ile geliştirilen uygulama öncesi ve sonrası tutum ölçeği, öğrenci gözlem ve görüş formları ve okulda yapılacak uygulama için; Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü kanalıyla araştırmacı adına Şanlıurfa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma ve uygulama izni alınmıştır.

Araştırma Şanlıurfa ili, Karaköprü ilçesinde bulunan Hacı Abdurrahman Özdemir Ortaokulu'nda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, veriler nicel ve nitel olmak üzere iki yöntemle toplanmıştır.

Şekil 2 Veri Toplama Yöntemleri

Nicel veriler için istatistik ile bağımlı ve bağımsız örneklemler t-testi kullanılmıştır. Nitel veriler için ise gözlemler ve öğrenci görüşlerinin yer altığı tutanaklar kullanılarak, branş öğretmenlerinden yararlanılmıştır.

4.4.1. Nitel Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel veri analizi keşifsel bir süreçtir. Bu süreçte, araştırmacı toplanan verileri düzenler, tasnif eder, sentezler, örüntüler çıkarır, kavramlara ulaşır ve ulaştığı bulguları rapor haline getirir. Merriam (2009)'a göre nitel veri analizi, verinin anlamını dışa aktarma, insanların ne söylediğini, araştırmacının ne gördüğünü ve okuduğunu birleştirme, indirgeme ve yorumlamayı içerir. Bu araştırmada, nitel veri analizlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011) ise "betimsel analiz, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmak amacıyla yapılır. Betimsel analiz gözlem, görüşme ve doküman gibi veri toplama araçlarında yer alan soru, konu ya da temalar temele alınarak analiz edilir". Şeklinde açıklar. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma kapsamında öğrenci görüş ve gözlem formları betimsel analize dayalı olarak analiz edilmiştir. Öğrenci görüş formlarındaki sorular temel alınarak kodlamalar yapılmış ve bu kodlar bir araya getirilerek sorulara dayalı olarak temalar oluşturulmuştur. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2011) betimsel analiz dört aşamadan oluşur. Bunlar:

Betimsel Analiz için Bir Çerçeve Oluşturma: Araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden ya da görüşme/gözlemde yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu araştırmada da, öğrenci görüşmelerindeki sorulara dayalı olarak çerçeve oluşturulmuştur. Oluşturulan bu çerçevede atık malzemelerin öğrencilerin çalışmalarına, hayal gücüne ve el becerisine hangi katkıları sağladığı, sanatsal yönden hangi gelişmeleri sağladığı verilerden elde edilmeye çalışılmıştır.

Tematik Çerçeveye Göre Verilerin İşlenmesi: Bu aşamada, daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Araştırmada, daha önceden belirlenen çerçeveye göre elde edilen veriler okunup düzenlenmiştir. Verilerin tanımlama amacıyla seçilmesi, anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilmesi söz konusudur.

Belirlenen çerçeveye uygun olmayan veriler dışarı da bırakılmıştır. Kodlama işlemine geçmeden önce öğrencilere ait formlar sıra numarasına göre kodlanmış, her maddedeki frekansı kaç öğrencinin işaretlediği sayı olarak belirlenerek veri seti halinde düzenlenmiştir.

Bulguların Tanımlanması: Son aşamada düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir. Bu yüzden araştırmanın bulguları bölümünde doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ayrıca bu aşamada, verilerin kolay anlaşılır ve okunabilir bir dille tanımlanmasına ve gereksiz tanımlardan kaçınılmasına dikkat edilmelidir. Bu nedenle araştırmacı tarafından veriler kolay ve anlaşılır bir şekilde sunulmaya çalışılmış ve gereksiz tekrarlardan olabildiğince kaçınılmıştır.

Bulguların Yorumlanması: Tanımlanan bulguların açıklanması, anlamlandırılması ve ilişkilendirilmesi bu aşamada yapılır. Bu araştırmada da, elde edilen bulgular açıklanmış, anlamlandırılmış ve temalarla ilişkilendirilmesi yapılmıştır.

Araştırmada düşünülmesi gereken bir diğer husus da, veri analizini elle mi, bilgisayar programı kullanarak mı yapılacağıdır. Tıkaç (2015)'a göre "bilgisayar yazılımları, araştırmacıların hata payını azaltıp, araştırma sonuçlarını daha güvenilir ve geçerli olmasına yardım etmektedir… Bu yazılımlardan en çok kullanılanlarından biri olan QSR International'ın Nvivo isimli yazılımı, araştırmacıların çeşitli mecralardan toplanmış word belgesi, pdf, ses dosyası vb. biçimlerde saklanmakta olan nitel verilerin kodlanması, modellenmesi, gruplanması ve grafikler gibi işlemleri yaparak analiz sürecini gerçekleştirir.

Son yıllarda nitel araştırma yapan sosyal bilimcilerin mevcut ve sayısı artmakta iken nitel veri analizi yazılımlarının sunduğu esneklik, kullanışlılık ve zaman kazandırma işlevleri sayesinde bu araçların sıklıkla kullanılır hale geldiği söylenebilir. Bu nedenle araştırma için toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak elde edilen bulguların yorumlanması yapılmıştır. Johnson ve Christensen (2012) "Nitel veri analizinde bilgisayar programlarının avantajı verinin kaydedilmesi ve organize etmede araştırmacıya yardım etmesidir Nitel araştırmalarda kullanılan bilgisayar yazılımları Nvivo, QDA, Minner ve Atlas Ti'dir" .

Buradan yola çıkarak nitel verilerin toplanması amacıyla geliştirilmiş olan öğrenci gözlem formları kullanılarak, etkinlik süresince her öğrencinin çalışma sırasındaki atık malzemeyi kullanma şekli, atık malzemelerdeki tercihi, çalışma sırasında zorlanıp zorlanmadığı ve bu etkinlikteki istekliliği gözlem yapılarak kayıt altına alınmıştır. Her öğrenciye ait gözlem formunda ilgili gözlemler kutucuklara işaretlenmiş ve bir veri tablosu oluşturulmuştur. Gözlem formları sıralanarak incelenmiş, branş öğretmenlerinin düşüncelerinden de yararlanılarak yorumlanmıştır.

Ayrıca seçkisiz 10 öğrenciye konuyla ilgili düşüncelerini aktarmaları istenerek öğrencilerin iki boyutlu tasarımlarda atık malzemelerin kullanımına yönelik bilgi sahibi olunmuştur.

4.4.2. Nicel Verilerin Toplanması

Araştırmada nicel verilerin toplanması için öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Seçer (2013) “bilimsel araştırmalarda verilerin normal dağılması hangi analiz tekniğine karar verileceğini belirlemek açısından önemlidir”. Alan yazında tek değişkenli normal dağılımı incelemek için Çiçek, Güriş ve Astar (2014) "Çarpıklık ve Basıklık, Kolmogorov-Smirnov, Shapiro Wilks, Histogram, Q-Q Grafiği, P-P Grafiği" testlerinin incelenmesi önerilmektedir.

Araştırma kapsamında dağılımın normal olup olmadığına Shapiro-Wilks testi ile bakılmıştır. Büyüköztürk (2011) ile Seçer (2013) Shapiro-Wilks testinin kullanılması için örneklemin en fazla 50 olması gerektiğini önermiştir. Bu referanslara dayalı olarak araştırmada deney ve kontrol gruplarının 50 öğrenciden az olmaması nedeniyle, dağılımın normal olup olmadığına öntest – sontest faktör analiz yapılarak güvenirliliği belirlenmiştir. Öntest sontest verileri oluşturulurken deney grubu 1, kontrol grubu 2 olarak belirlenmiştir. Yine bu testleri cinsiyet değişkenlerini ölçmek amacıyla kız öğrenciler için 1, erkek öğrenciler için 2 olarak belirlenerek veriler elde edilmeye çalışılmıştır.

Shapiro-Wilks testi ile bakılmıştır.

Tablo -3 Shapiro-Wilks testi sonuçları

Testler	Shapiro-Wilks	P
Deney Grubu Tutum Öntest	,986	,97
Deney Grubu Tutum Sontest	,601	,00
Kontrol Grubu Tutum Öntest	,946	,17
Kontrol Grubu Tutum Sontest	,979	,84

Tablo-3 incelendiğinde, sadece deney grubunun sontest verilerinde testin anlamlı olduğu (Deney Grubu Tutum Sontest: p<,05) dolayısıyla dağılımın normal olmadığı, diğer verilerde ise dağılımın normal olduğu görülmektedir (p>,05).

Bölüm V

Bulgular Ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmada ele alınan alt problemlerin çözümü için toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmesi sonucunda elde edilen nicel ve nitel bulgular ve yorumları yer almaktadır.

5.1. Nicel Bulgular Ve Yorumlar

Araştırma sürecinde nicel bulguları elde etmek için öğrencilere uygulanan tutum ölçekleri toplanarak sıralandı. Toplanan tutum ölçekleri Excel programında deney grubu 1, kontrol grubu 2 olarak kodlanarak, değerler girildi. Ayrıca her iki grup için kız öğrencilere 1, erkek öğrencilere 2 numaralı kodlar verilerek spps programına aktarıldı. Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda verilerin analizi sonucu elde edilen nicel bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

5.1.1.Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumları Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi“Deney grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumları Öntest-Sontest puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?” şeklinde düzenlenmiştir. Bu amaçla, iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemeleri kullanan deney grubunda yer alan öğrencilerin görsel sanatlar dersi tutum ölçeğinden almış oldukları öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Uygulama öncesi ve sonrası deney grubundaki öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumları arasında anlamlı derecede farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanan ilişkili örneklemler t-testi sonuçları tablo- 4 de verilmektedir.

Tablo-4 Deney Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	**Test**	**N**	**x̄**	**Ss**	**T**	**P**
Deney Grubu	Öntest	27	3,57	,60	-4,79	,00
	Sontest	27	4,39	,83		

Tablo-4: incelendiğinde, deney grubuna ait görsel sanatlar eğitimine yönelik tutum öntest-sontest puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda (t=-4,79, p<.05) öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Görsel sanatlar dersinde atık malzemeleri kullanan deney grubunun görsel sanatlar eğitimine yönelik tutum öntest puan ortalaması x̄=3,57; sontest puan ortalaması ise x̄=4,39'dur. T-testi analizi sonucu hesaplanan etki büyüklüğü (**d**= t/√n =-4,79/5,20= **0,92**) bu farkın büyük düzeyde (Can, 2014) olduğunu göstermektedir.

Test sonuçlarından yola çıkarak deney grubunda yapılan öğrenci merkezli uygulamaların, deney grubuna ait görsel sanat eğitimine yönelik tutum öntest-sontest puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak da anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin görsel sanatlar dersinde yabancı oldukları bir malzeme olan atık malzemeleri, öğretmenin yaptığı demonstrasyon ile doğru ve açık şekilde öğrenmeleri; ardından atık malzemelerle özgürce çalışmaları, öğrenme sürecinde yaparak yaşayarak, yapıp bozarak öğrenmelerinin, onlara atık malzemelerle ile ilgili bazı deneyimler sağladığı hissederek işler ortaya çıkarmaları ve yaptıklarından oyun zevki alarak uygulamalar yapmaları, onların derse olan ilgilerinde ve buna bağlı olarak görsel sanat eğitimine yönelik tutumlarında olumlu yönde bir gelişme yarattığı söylenebilir. Ayrıca öğretmeninde; demonstre ederek her derse başlamasının, öğrencilerin yanlış veya eksik işler yaptıklarında onlara ipuçları vererek yönlendirmesinin; kendilerini ifade

etmelerini sağlamasının; işlerini diğer öğrencilerin işleri ile karşılaştırmalarını sağlamasının(yansıtma) derse karşı ilgi, kendini ifade etme, sanatsal gelişim, el becerisine katkı açısından olumlu etki yarattığı sonucuna varılabilir. Bu bağlamda görsel sanatlar dersinde iki boyutlu çalışmalarda atık malzemelerin kullanımı üzerinde durulmasının faydası olacaktır.

5.1.2. Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutum Öntest-Sontest Puanlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın alt problemlerinden birisi olan "Kontrol grubunun öntest–sontest tutum puan ortalamaları arasında anlamlı fark var mıdır?" şeklinde düzenlenmiştir. Bu amaçla, kontrol grubunda yer alan öğrencilerin görsel sanatlar eğitimine yönelik tutum ölçeğinden almış oldukları öntest-sontest puanları arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

Tablo-5:Kontrol Grubunun Görsel Sanatlar Eğitimine Yönelik Tutumlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	**Test**	**N**	**x̄**	**Ss**	**T**	**P**
Kontrol Grubu	Öntest	27	3,46	,60	-5,87	,00
	Sontest	27	3,80	,38		

Tablo-5 İncelendiğinde, kontrol grubuna ait görsel sanatlar eğitimine yönelik tutum öntest-sontest puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için yapılan t-testi analizi sonucunda (t=-5,87, p<.05) öntest-sontest puanları arasında sontest lehine anlamlı bir fark saptanmıştır. Görsel sanatlar dersinde geleneksel boyama yöntemlerini kullanan kontrol grubunun görsel sanatlar eğitimine yönelik tutum öntest puan ortalaması x̄=3,46; sontest puan ortalaması ise x̄=3,80'dir. T-testi analizi sonucu hesaplanan etki büyüklüğü (**d**= t/√n =-5,87/5,20= **1,13**) bu farkın çok büyük düzeyde (Can, 2014) olduğunu göstermektedir.

5.1.3. Deney ve Kontrol grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin Bulgular

Tablo-6 Deney Ve Kontrol Grubunun Öntest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Test	**Grup**	**N**	**x̄**	**Ss**	**t**	**P**
Öntest	Deney Grubu	27	3,58	,60	781	,442
	Kontrol Grubu	27	3,46	,60		

Tablo-6' da yer alan sonuçlar incelendiğinde, grupların ön test tutum ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (t=781; p>.05). Deney grubu tutum öntest puan ortalaması x̄= 3,58; kontrol grubu tutum öntest puan ortalaması sonucu x̄= 3,46; olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sonuç, atık malzemeler kullanarak iki boyutlu çalışmalar yapan deney grubu ile geleneksel boyama araçlarını kullanan kontrol grubu arasında görsel sanatlar dersine yönelik ön tutumları sonuçları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda deney ve kontrol grubunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumları ön-test sonuçları açısından birbirine oldukça yakın olduğu söylenebilir.

Bu sonuç, atık malzemeler kullanarak iki boyutlu tasarımlar yapan deney grubu ile geleneksel boyama araçlarını kullanan kontrol grubu arasında görsel sanatlar dersine yönelik ön tutumları sonuçları arasında farklılık olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda deney ve kontrol grubunun görsel sanatlar dersine yönelik tutumları öntest sonuçları açısından denk olduğu söylenebilir.

5.1.4. Deney ve Kontrol grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin Bulgular Ve Yorumlar

Tablo-7 Deney ve Kontrol Grubunun Sontest Sonuçlarına İlişkin, İlişkili Örneklem T-Testi Sonuçları

Test	**Grup**	**N**	**x̄**	**Ss**	**t**	**P**
Sontest	Deney Grubu	27	4,39	,83	3,85	,00
	Kontrol Grubu	27	3,80	,38		

Tablo-7 incelendiğinde, grupların sontest tutum ortalama puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir (t=3,85; p<.05). Görsel sanatlar dersinde atık malzemeleri kullanan deney grubunun görsel sanatlar eğitimine yönelik tutum sontest puan ortalaması $\bar{x}$=4,39; kontrol grubunun sontest puan ortalaması ise $\bar{x}$=3,80'dir. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü (**d**= t/√n =-3,85/5,20= **0,74**) bu farkın orta düzeyde (Can, 2014) olduğunu göstermektedir.

Bu anlamlı farkın nedenleri düşünüldüğünde; Gündelik yaşamdan nesnelerin işe yaramaz diye düşünülüp çöpe atılan kısmı ile çalışmanın, çocuklarda var olan atık nesne tanımını değiştirdiği, atık nesnelerden yeni şeyler üreten çocukların bir şeyleri başarabilmenin verdiği haz duygusuyla birlikte derse tutumunu da olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Sontest ortalamasının deney grubu öğrencileri lehine anlamlı çıkmasının nedenlerinden biriside, farklı derecelerde yetenek, ilgi ve zekâları olan öğrencilerin, değişik ve kolay uygulanabilirliğe sahip atık malzemeleri çeşitli tekniklerde uygulamaktan memnun olmalarına bağlanabilir.

5.1.5. Verilerin Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada; *a)Deney Grubu Tutum Öntest, b)Deney Grubu Tutum Sontest, c)Kontrol Grubu Tutum Öntest* ve *d)Kontrol Grubu Tutum Sontest* verilerinin cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğine bakılmıştır. Normallik testi sonuçları bağlamında, *a)Deney Grubu Tutum Öntest, c)Kontrol Grubu Tutum Öntest* ve *d)Kontrol Grubu* Tutum Sontest verileri için parametrik test olan t-testi; *b)Deney Grubu Tutum Sontest* verileri için ise nomparametrik test olan mann-whitney u testi kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçlar Tablo-8 ve Tablo-9 da verilmiştir.

Tablo-8 Cinsiyete İlişkin, Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	**Cinsiyet**	**n**	**x̄**	**ss**	**t**	**P**
a)Deney Grubu Tutum Öntest	Kız	14	3,60	,59	,206	,84
	Erkek	13	3,55	,64		
c)Kontrol Grubu Tutum Öntest	Kız	14	3,37	,75	-,815	,42
	Erkek	13	3,56	,36		
d)Kontrol Grubu Tutum Sontest	Kız	14	3,80	,47	-,014	,99
	Erkek	13	3,80	,28		

Tablo-9 Cinsiyete İlişkin, Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	**Cinsiyet**	**n**	**Kareler Ort.**	**Kareler Top.**	**Z**	**P**
b)Deney Grubu Tutum Sontest	Kız	14	3,60	,59	,206	,38
	Erkek	13	3,55	,64		

Tablo-8 ve Tablo-9 a bakıldığında Deney ve Kontrol gruplarının öntest ve sontest sonuçlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (p>.05). Dolayısıyla Görsel sanatlar dersinde atık malzemelerin öğrencilerin görsel sanatlar eğitimine yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı fark olmadığı anlaşılmaktadır.

5.1.6. Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Bulgular

Tablo-10 Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerine Yönelik Standart Sapma Ve Ortalama Değerlere İlişkin Sonuçlar

1	Atık Malzemelerle Sanatsal Çalışmalar Yapmak Zevklidir.	,40	2,81	Katılıyorum
2	Atık Malzemeler Farklı Dokuları Elde Etmede Kolaylık Sağladı.	,40	2,81	Katılıyorum
3	Atık Malzemelerle Çalışmak Sanatsal Gelişimime Katkı Sağladı.	,57	2,59	Katılıyorum
4	Atık Malzemeler Esere Görsel Ve Estetik Açıdan Değer Kattı.	,42	2,78	Katılıyorum
5	Atık Malzemeler Kompozisyon Oluşturmada Kolaylık Sağladı.	,64	2,59	Katılıyorum
6	Atık Malzemeler Açık Ve Koyu Lekeleri Oluşturmada Kolaylık Sağladı.	,64	2,59	Katılıyorum
7	Görsel Sanatlar Dersinde Çalışmalarda Atık Malzemeleri Kullanmak Ekonomiktir.	,00	3,00	Katılıyorum
8	Atık Malzemeleri Kullanmak Sanatsal Yönden Bilgimi Arttırdı.	,19	2,96	Katılıyorum
9	Atık Malzemeleri Kullanmak Hayal Gücümü Arttırdı.	,46	2,85	Katılıyorum
10	Atık Malzemeleri İki Boyutlu Bir Çalışmaya Dönüştürmek Zordur.	,69	1,63	**Katılmıyorum**
11	Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzemeler Kullanılmalıdır.	,00	3,00	Katılıyorum
12	Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzemeleri Kullanmak El Becerimi Geliştirdi.	,27	2,93	Katılıyorum
13	Çalışmalarda Kullanacağım Atık Malzemeleri Belirlemekte Zorlandım.	,59	1,26	**Katılmıyorum**
14	Atık Malzemeler Çeşitli Şekiller Oluşturmada Kolaylık Sağladı.	,55	2,67	Katılıyorum
15	Atık Malzemeler Her An Bulunabilmesinden Dolayı Avantajlıdır.	,00	3,00	Katılıyorum
16	Atık Malzemelerle Çalışırken Sanatsal Yaratıda Kendimi Rahat Hissettim.	,62	2,67	Katılıyorum
17	Atık Malzemelerle Çalışmak Zordur.	,56	1,37	**Katılmıyorum**
18	Atık Malzemeler Şekilleri Oluşturmakta Bana Kolaylık Sağladı.	,53	2,74	Katılıyorum
19	Çalışmalarımda Atık Malzemeleri Kullanmak Estetik Açıdan Olumlu Sonuç Verir.	,19	2,96	Katılıyorum
20	Çalışmalarımda Atık Malzemelerin Seçiminde Zorlanırım	,49	1,37	**Katılmıyorum**
	Toplam	,10	2,53	Katılıyorum

Tablo-10 incelendiğinde 4 madde (10, 13, 17, 20. Maddeler) "katılmıyorum" düzeyinde geriye kalan tüm maddeler "katılıyorum" düzeyinde çıkmıştır. Katılmıyorum düzeyinde çıkan maddelerin de bir anlamda ters madde, yani atık malzemelerle ilgili olumsuz ifadeler içeren maddelerdir.

Katılıyorum düzeyinde çıkan maddelerden en yüksek üç madde: "*7. Görsel sanatlar dersinde çalışmalarda atık malzemeleri kullanmak ekonomiktir 11. Görsel sanatlar dersinde atık malzemeler kullanılmalıdır* ve *15. Atık malzemeler her an bulunabilmesinden dolayı avantajlıdır"* maddeleridir (7, 11, 15. Madde ortalamaları: $\bar{x}$=3,00). Toplam ortalamaya bakıldığında 2,53 ile katılıyorum düzeyinde çıkmıştır.

Bu durumda öğrencilerin atık malzemelerin kullanımına ilişkin olumlu bir düşünce içerisinde oldukları söylenebilir.

5.1.7.Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Göre Anlamlı Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Atık malzemelerin kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan t testi sonuçları Tablo-11 de verilmiştir.

Tablo-11 Atık Malzemelerin Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Cinsiyete Yönelik Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Test	**N**	**$\bar{x}$**	**Ss**	**T**	**P**
Kız	13	2,5308	,09	,056	,96
Erkek	14	2,5286	,11		

Tablo-11 incelendiğinde cinsiyete göre öğrencilerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (t=,056; p>.05). Hatta ortalamalara bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin neredeyse aynı ortalamalara sahip olduğu görülmektedir. Buna göre atık malzemelerin her iki cinsiyette öğrencilere hitap ettiği, her iki cinsiyetinde kolaylıkla uygulaya bildiği söylenebilir.

Araştırmanın alt amaçlarından birisi olan ‘’Atık malzemeleri kullanan deney grubu öğrencileri ile geleneksel şekillendirme yöntemleri kullanan kontrol grubu öğrencilerinin çalışmaları ve başarı düzeyleri arasında belirgin bir fark var mıdır? Sorusuna cevap bulmak için araştırmacı tarafından hazırlanan başarı değerlendirme ölçeği kullanılmıştır.

Başarı değerlendirme ölçeği; Özgünlük Ve Yaratıcılık, Kompozisyon ve Bütünlük, Teknik Yeterlilik, Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama ve Uygulamada İsteklilik başlıkları altında hazırlanmıştır. Her öğrencinin çalışması 1-5 arası notla değerlendirilmiştir. Değerlendirmede sayısal değerlerin karşılığı olan şu ifadeler yer almaktadır.

5:Çok İyi, 4:İyi, 3:Orta, 2: Kötü, 1: Çok Kötü .

Deney grubundaki her öğrencinin çalışması ayrı ayrı incelenerek, başarı değerlendirme ölçeğinde belirtilmiş olan alt başlıklar göz önünde bulundurularak 1-5 arası notla değerlendirilmiştir. Her öğrencinin aldığı notların ortalaması alınarak hem bireysel hem de grup olarak hangi düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca başarı değerlendirme ölçeğinde belirtilmiş olan alt başlıklar da ayrı ayrı ortalamaları hesaplanarak ortalamaları alınmış, öğrencilerin özellikle hangi konularda zorlandığı, hangi başarı alt başlıklarının ortalamalarının yüksek olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Başarı değerlendirme ölçeği hem deney grubunda hem de kontrol grubunda uygulanarak gruplar arasındaki başarı düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

5.1.8 Deney Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Tablo-12. Deney Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeği

HACI ABDURAHMAN ÖZDEMİR ORTAOKULU
DENEY GRUBU BAŞARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
BAŞARI DEĞERLENDİRME FORMU 1-5 ARASI DEĞERLENDİRİLMİŞTİR.
5: ÇOK İYİ, 4: İYİ, 3: ORTA, 2: KÖTÜ, 1: ÇOK KÖTÜ

Sıralama	Cinsiyet	Özgünlük ve Yaratıcılık	Kompozisyon ve Bütünlük	Teknik Yeterlilik	Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama	Uygulamada İsteklilik Durumu	Bireysel Ortalamalar
1	1	4	4	4	5	5	4.4
2	1	4	5	4	5	5	4.6
3	1	3	4	4	5	5	4.2
4	2	4	4	4	5	5	4.4
5	1	3	3	4	3	5	3.6
6	2	4	5	4	5	5	4.6
7	1	3	4	4	5	5	4.2
8	1	3	5	5	4	5	4.4
9	2	4	4	3	5	5	4.2
10	2	4	5	4	5	5	4.6
11	2	3	4	3	4	4	3.6
12	2	4	4	3	5	4	4.0
13	2	5	5	4	5	5	4.8
14	1	5	4	5	5	5	4.8
15	1	4	4	3	5	4	4.0
16	2	3	3	3	5	5	3.8
17	2	4	4	4	5	5	4.4
18	2	5	3	4	4	5	4.2
19	2	3	2	3	3	4	3.0
20	1	3	4	4	4	5	4.0
21	1	5	4	4	5	5	4.6
22	2	4	3	3	5	4	3.8
23	1	4	5	4	5	5	4.6
24	1	4	4	4	5	5	4.4
25	2	4	4	5	5	5	4.6
26	1	3	4	3	5	5	4.0
27	1	3	5	3	4	4	3.8

Deney grubu başarı ölçeği incelendiğinde deney grubunun başarı ortalamasının ‘’4,19’’

olduğu görülmektedir. Buna sonuca göre deney grubunun not ortalamasının ‘’iyi’’ düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca, deney grubu başarı değerlendirme ölçeği alt başlıklar halinde incelendiğinde de başarı ortalamalarında şu sonuçlar görülmektedir.

Özgünlük ve Yaratıcılık: 3,77- orta düzey.

Kompozisyon ve Bütünlük: 4,40- iyi düzeyde.

Teknik Yeterlilik: 3,77 – orta düzey.

Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama: 4,66- iyi düzey.

Çalışmada İsteklilik:4,77-iyi düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

5.1.9. Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeğine Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

HACI ABDURAHMAN ÖZDEMİR ORTAOKULU

KONTROL GRUBU BAŞARI DEĞERLENDİRME FORMU

BAŞARI DEĞERLENDİRME FORMU 1-5 ARASI DEĞERLENDİRİLMİŞTİR.

5: ÇOK İYİ, 4: İYİ, 3: ORTA , 2: KÖTÜ, 1: ÇOK KÖTÜ DERECELENDİRİLMİŞTİR.

SIRA	CİNSİYET	Özgünlük ve Yaratıcılık	Kompozisyon ve Bütünlük	Teknik Yeterlilik	Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama	Uygulamada İsteklilik Durumu	Ortalama
1	1	3	4	2	2	3	2.8
2	1	4	3	3	5	3	3.6
3	1	4	4	4	5	4	4.2
4	1	3	3	3	3	5	3.4
5	2	4	4	4	5	5	4.4
6	1	3	5	2	3	5	3.6
7	2	4	4	3	5	5	4.2
8	2	3	3	3	4	4	3.4
9	1	4	5	3	4	5	4.2
10	2	4	5	4	4	5	4.4
11	2	3	4	3	4	3	3.4
12	1	4	4	2	5	4	3.8
13	1	5	5	4	5	5	4.8
14	1	2	2	3	3	5	3.0
15	1	4	4	3	4	4	3.8
16	1	4	4	4	4	5	4.2
17	1	4	4	3	4	5	4.0
18	2	3	3	3	4	3	3.2
19	1	4	4	4	5	4	4.2
20	2	4	4	3	5	5	4.2
21	1	3	3	3	5	3	3.4
22	1	2	2	4	3	3	2.8
23	1	4	5	3	5	5	4.4
24	2	3	2	4	5	5	3.8

Tablo -13 Kontrol Grubu Başarı Değerlendirme Ölçeği

Kontrol grubunun çalışmaları da deney grubunda olduğu gibi notla değerlendirildi. Ortaya çıkan sonuçların ortalamaları alınarak genel anlamda grubun hangi düzeyde olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo incelendiğinde kontrol grubunun başarı ortalamasının ‘’3,52’’ olduğu görülmektedir. Buna sonuca göre kontrol grubunun not ortalamasının ‘’orta’’ düzeyde olduğu söylenebilir.

Ayrıca, kontrol grubu başarı değerlendirme formu alt başlıklar halinde incelendiğinde de başarı ortalamalarında şu sonuçlar görülmektedir.

Özgünlük ve Yaratıcılık: 3,62- orta düzey.

Kompozisyon ve Bütünlük: 3,74- orta düzeyde.

Teknik Yeterlilik: 3,25 – orta düzey.

Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama: 3,51- orta düzey.

Çalışmada İsteklilik:3,48 -orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

İki grubun başarı ortalamaları karşılaştırıldığında şu sonuçlar çıkmaktadır.

5.1.10 Grupların Başarı Ortalamalarına Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Tablo- 14. Gruplara Göre Başarı Düzeyleri Ortalamaları

Gruplar	Özgünlük ve Yaratıcılık	Kompozisyon ve Bütünlük	Teknik Yeterlilik	Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama	Çalışmada İsteklilik	Ortalama
Deney	3,77	4,40	3,77	4,66	4,77	4,19
Kontrol	3,62	3,74	3,25	3,51	3,48	3,52
Fark	**0,15**	**0,76**	**0,52**	**1,15**	**1,29**	**0,67**

Tablo- 14 incelendiğinde iki grubun başarı düzeyleri ortalamaları ve başarı ortalamaları arasındaki farklar görülmektedir.

Tabloya göre deney grubunun genel başarı düzeyi ortalamasının, kontrol grubu başarı düzeyi ortalamasına göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Deney grubu başarı düzeyi ortalamasının kontrol grubunun ortalamasına göre 0,67 oranında daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablonun alt başlıklarının ortalamalarına bakıldığında da deney grubunun ortalamalarının kontrol grubuna göre yüksek olduğu görülmektedir.

- Özgünlük ve Yaratıcılık alt başlığı gruplar arasındaki fark 0,15 oranında deney grubu lehinedir.
- Kompozisyon ve Bütünlük alt başlığı gruplar arasındaki fark 0,76 oranında deney grubu lehinedir.
- Teknik Yeterlilik alt başlığı gruplar arasındaki fark 0,52 oranında deney grubu lehinedir.
- Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama alt başlığı gruplar arasındaki fark 1,15 oranında deney grubu lehinedir.
- Çalışmada İsteklilik alt başlığı gruplar arasındaki fark 1,29 oranında deney grubu lehinedir.

Bu durum şöyle açıklanabilir. İki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemeleri kullanmanın öğrencilerin başarılarına olumlu katkı sağlamaktadır. Özellikle deney grubu ile kontrol grubu arasında, Belirlenen Sürede Çalışmayı Tamamlama ve Çalışmada İsteklilik alt başlıklarının ortalamalarındaki fark yüksektir. Öğrencilerin alışagelmiş tekniklerin dışında atık malzemelerle kolaj, dekolaj ve asamblaj gibi farklı tekniklerle çalışmanın, çalışmadaki istekliliğini arttırdığı söylenebilir. Bu sayede çalışmalarına ayırdıkları zamanında arttığı ve belirlenen sürede çalışmalarını tamamladıkları olarak açıklanabilir.

5.2. Nitel Bulgular ve Yorumlar

Deney grubuna etkinlik sırasında araştırmacı tarafından uygulanan öğrenci gözlem formlarında, her öğrenci gözlemlenerek, gözlem sonuçları kaydedilmiş ve bu gözlemler sayısal ifadeler kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Maddeler incelendiğinde çalışmaların; özgünlük ve yaratıcılık, kompozisyon ve bütünlük, teknik yeterlilik, öğrencinin çalışmasını

belirlenen sürede tamamlaması, uygulamadaki istekliliği, sanatsal biçimlendirme elamanlarının kullanımı çalışmasına uygun atık malzemelerin kullanımı, malzemenin dokusundan yararlanma, renk uyumu göz önünde bulundurularak kayıt altına alınmıştır.

5.2.1. Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formlarına Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Etkinlik sürecinde öğrencilerin çalışma aşamasındaki davranışları, atık malzemelerdeki seçimi, konuyu uygulama biçimleri gözlenerek kayıt altına alınmak üzere her öğrenciye ait formlar üzerinde kodlamalar yapılmış ve kayıt altına alınmıştır. Öğrenci gözlem formların da yer alan maddeler incelendiğinde şu bulgular elde edilmiştir.

*ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇER. Maddesi incelendiğinde 21 öğrenci için tamamen, 5 öğrenci için kısmen gözlendi, 1 öğrencinin ise atık malzemenin seçiminde ve atık malzemeleri çalışmasına monte etmede zorlandığı gözlenmiştir.

Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun çalışmalarına uygun atık malzemeleri kullandığı söylenebilir. Öğrenciler hem malzeme seçiminde hem de atık malzemelerin iki boyutlu çalışmaya dönüştürülmesi aşamasında zorlanmadığı söylenebilir.

* ÇALIŞMASINDA RENK UYUMUNA DİKKAT EDER. Maddesindeki 24 öğrencide tamamen gözlendi, 2 öğrenci için kısmen gözlendi, 1 öğrencinin ise çalışmasında kullandığı atık malzemelerde renk uyumuna dikkat etmediği gözlenmiştir. Bu maddeden şu sonuç çıkarılabilir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun çalışmasında kullandığı atık malzemelerin renginden yararlandığını, renk uyumunu da göz önünde bulundurarak çalışmasını yaptığı söylenebilir.

* ÇALIŞMASINDA GÖRSEL SANAT ELEMANLARINDAN(ÇİZGİ, NOKTA, RENK, LEKE VS.) YARARLANIR. Maddesinde 25 öğrenci için tamamen gözlendi, 2 öğrenci için kısmen gözlendi işaretlenmiştir. Buna göre deney grubunun nerdeyse tamamı görsel biçimlendirme elemanlarını atık malzemeleri kullanarak şekillendirmiştir. Çalışmasında çizgi, leke, şekil, nokta etkinsi tamamen atık malzemeleri kullanarak gerçekleştirmiştir.

* ATIK MALZEMELERİN KENDİ DOKUSUNDAN YARARLANIR. Maddesi incelendiğinde 25 öğrencinin atık malzemenin kendi dokusundan yararlandığı

gözlenmiştir. Öğrenciler çalışmalarında tamamen malzemenin kendi dokusundan yararlanarak özgün kompozisyonlar elde etmiştir.

* ÇALIŞMASINI VERİLEN SÜREDE TAMAMLAR. Maddesi incelendiğinde 25 öğrencinin çalışmasını verilen sürede tamamladığı gözlenmiştir.

* ATIK MALZEMELERLE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR YAPAR. Maddesi incelendiğinde 25 öğrencinin çalışmasında'' tamamen gözlendi'' frekansı işaretlenmiştir. Buna göre öğrencilerin atık malzemelerle, birbirilerinin çalışmalarından etkilenmeden özgün kompozisyon yarattığı, bunun sebebinin de atık malzemelerin doku, şekil, renk, leke bakımından buna imkân sağladığı söylenebilir.

* ÇALIŞMASINDA ÇEŞİTLİ ATIK MALZEMELERİ BİRBİRİNE UYUMLU BİR ŞEKİLDE KULLANIR. Maddesi incelendiğinde 21 öğrenci için tamamen gözlendi ifadesi işaretlenmiş, 5 öğrenci için kısmen gözlendi, 1 öğrenci için gözlenmedi ifadesi işaretlenmiştir. Buna göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun farklı yapıdaki atık malzemeleri çalışmalarında birbirine uyumlu bir şekilde kullandığı söylenebilir.

5.2.2 Deney Grubu Öğrenci Görüşleri Formu

Bu araştırmada veri elde etmek amacıyla kullanılan veri kaynaklarından biri olan öğrenci görüşme formları, etkinlik sonrası deney grubu öğrencilerine dağıtılmış, öğrencilere gerekli açıklamalar yapılarak onlara göre uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Öğrenci görüş formlarında frekanslar (f1: tamamen katılıyorum, f2: katılıyorum, f3: kararsızım, f4: katılmıyorum, f5: hiç katılmıyorum) olarak verilmiştir. Diğer veri formlarında olduğu gibi sıralama yapılarak öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar incelenerek her frekansa sayısal değerler verilmiştir. Ayrıca deney grubundan gönüllü 10 öğrenci ile yüz yüze görüşme yapılarak atık malzemelerin çalışmalarına, hayal güçlerine hangi katkıları olduğu, bu malzemelerle çalışmanın avantajlı ya da dezavantajlı yönlerinin

olup olmadığı konusunda düşüncelerini yazılı olarak vermeleri istendi. Düşüncelerini yazılı olarak ifade eden öğrencilerin kâğıtları ''A. B. C. D. E. F. G. H. I, J''harfleri kullanılarak sıralandı. Öğrenci görüşme formları incelendiğinde şu maddelere verilmiş olan cevaplar dikkat çekmektedir.

*ATIK MALZEMELERLE SANATSAL ÇALIŞMALAR YAPMAK ZEVKLİDİR. Maddesinde ‘katılıyorum" frekansını 20 öğrenci işaretlemiştir. ‘kararsızım’ frekansını 5 öğrenci, ‘katılmıyorum’ frekansını 2 farklı öğrencinin işaretlemiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun atık malzemelerle çalışmaktan zevk aldığı söylenebilir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘’A, B, D, E, F,G,H’’ öğrencileri; atık malzemelerle çalışmanın, malzemeleri kesip üst üste yapıştırarak şekiller oluşturmanın geleneksel boyama yöntemlerine göre daha zevkli ve eğlenceli olduğunu ifade etmişlerdir.

*ATIK MALZEMELER DOKULARI ELDE ETMEDE KOLAYLIK SAĞLADI. Maddesinde 20 öğrenci ‘katılıyorum’, 6 öğrenci ‘kararsızım’, 1 öğrenci ‘katılmıyorum’ ifadesini işaretlemiştir. Öğrencilerin ifadelerine göre atık malzemelerle dokuları elde etmenin kolay olduğu söylenebilir.

Yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘’A, C, E, F,G,H. I’’ öğrencileri; faklı doku, renk ve yapıya sahip atık malzemelerle etkinlikleri gerçekleştirmelerinin, üst üste yapıştırıp doku elde etmenin daha kolay olduğunu ifade etmişlerdir.

* ATIK MALZEMELER ESERE GÖRSEL VE ESTETİK AÇIDAN DEĞER KATTI. Maddesinde 19 öğrenci ‘ katılıyorum, 5 öğrenci kararsızım, 3 öğrenci katılmıyorum ifadesini işaretlemiştir. Bu ifadelerden yola çıkarak öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun atık malzemelerin çalışmalarına görsel açıdan değer kattığını düşündüğü söylenebilir.

* ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK HAYAL GÜCÜMÜ ARTTIRDI. Maddesinde tüm öğrenciler ‘katılıyorum! İfadesini işaretlemiştir. Buna göre öğrenciler atık malzemelerin hayal gücünü olumlu yönde etkilediğini düşünmektedirler.

*GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÇALIŞMALARDA ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EKONOMİKTİR. Maddesinde öğrencilerin tamamı ‘katılıyorum’ ifadesini işaretlemiştir.

*GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELER KULLANILMALIDIR. Maddesini 26 öğrenci ‘katılıyorum’ ifadesini işaretlemiştir. Buna göre öğrencilerin

neredeyse tamamı atık malzemelerin görsel sanat etkinliklerinde kullanılması gerektiğini savunmaktadır.

* GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EL BECERİMİ ARTTIRDI. Maddesinde öğrencilerin tümü 'katılıyorum' frekansını işaretlemiştir. Buna gör öğrenciler atık malzemelerin el becerilerini olumlu yönde etkilediğini, düşündüğü söylenebilir.

* ATIK MALZEMELER HER AN BULUNABİLMESİNDEN DOLAYI AVANTAJLIDIR. Maddesinde 22 öğrenci 'katılıyorum' frekansını, 5 öğrenci kararsızım frekansını işaretlemiştir. Buna göre öğrencilerin büyük çoğunluğu, atık malzemenin kolay elde edilmesi, her an bulunabilmesi yönüyle avantajlı olduğunu belirtmiştir.

5.2.2. Öğrencilerle Yüz yüze Yapılan Görüşme Tutanak Sonuçları

Deney grubu öğrencilerinden seçkisiz yöntemle 10 öğrenciyle yapılan yüz yüze görüşmede atık malzeme kullanımıyla ilgili görüşlerini yazılı bir biçimde belirtmeleri istenmiştir. Konuyla ilgili yazılı bir metin şeklinde olan görüşler istiflenerek her öğrencinin görüşü alfabetik sıra ile kodlanarak toplanmıştır.

Öğrenci görüşlerinden şu bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ''A, B, C, D,E, F, G,H, I, J'' öğrencileri, atık malzemelerin tümünü hiçbir ücret ödemeden evden getirdiklerini, her an bulunabilmesi özelliğinden dolayı da hem ekonomik hem de kolay ulaşılabilir olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca kullanım amacını yitirmiş malzemelerin sanatsal bir etkinlikte kullanılmasının da geri dönüşüm açısından önemli olduğunu, hiç umulmadık bir malzemenin bir amaca hizmet ettiğin de bu etkinlikle öğrenmiş olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ''A, B, C, D,E,G,H, I, J'' öğrencileri atık malzemeleri kesme ve yırtma yapıştırma yöntemlerini kullanarak etkinliklerini gerçekleştirmelerinin yaratıcılıklarını arttırdığını, bazen yırtıkları bir parçanın hiçbir

müdahale olmaksızın bir nesneye benzettiklerini ifade etmişleridir. Bu durumun hayal gücüne olumlu yönde katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

Yapılan görüşmelerde ‘’A, B, C, D,E, F, G,H, I, J’’ öğrencileri atık malzemeleri kesmenin, yırtıp yapıştırmanın, parçaları birbirine monte etmenin, makas, cetvel gibi kesme araçlarını yoğun bir şekilde kullanmanın el becerilerine olumlu yönde katkı sağladığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerle yüz yüze yapılan görüşmelerde ‘’ B, C, D,E,G,H, I, J’’ öğrenciler i iki boyutlu tasarımlar da atık malzemeleri kullanmanın gerek doku, gerekse düşünceyi ifade etme, şekilleri oluşturma konusunda çalışmalarına estetik açıdan da değer kattığını ifade etmişlerdir. Bunun sebebinin de çizemedikleri bir şekli hazır nesneyi kullanarak oluşturdukları, bazen üst üste yapıştırılan atık malzemelerin çalışmalarında üç boyutluluk etkisi verdiğini ve bunun sonucunda çalışmaya estetik bir değer kazandırdığını ifade etmişleridir.

Bunun nedenleri araştırıldığında 10 öğrenciyle bire bir yapılan görüşmelerde şu ifadeler kullanılmıştır.

a. Çizim yapma yeteneğim yok.
b. Boyama sırasında resmin tamamını boyayamıyorum.
c. Şekilleri çizerken benzetemiyorum, nesneleri gerçeğine benzetememe kaygısı yaşıyorum. Bu nedenle resim yaparken sıkılıyorum.
d. Resim yaparken hep aynı teknikleri kullanıyorum, kendimi daha rahat ifade edebileceğim farklı alternatifler olmasını isterim.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerden de anlaşılacağı üzere geleneksel yöntemlerin, öğrencilerin derse karşı tutumlarında olumlu etkisi olsa da zamanla bıkkınlık yarattığı, dersi monoton hale getirdiği, farklı alternatif çözümler bekledikleri sonucunu çıkarmaktadır

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde araştırmadaki nicel ve nitel bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler yer almaktadır.

Bu araştırmada, sanat eğitiminde önemli bir yeri olan ve öğrencilerin sanatsal gelişimlerine katkıları olduğu düşünülen, atık malzemelerin öğrencilerin ders tutumuna etkisi, atık malzemelerin kullanımına ilişkin görüşleri, gözlem formları ve başarı değerlendirme formlarından elde edilen veriler çözümlenerek atık malzemelerin öğrencilerin sanatsal gelişimlerine hangi katkıları sağladığı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, Şanlıurfa ili, Karaköprü Hacı Abdurrahman Özdemir Orta Okulu'nda öğrenim gören 7. Sınıf öğrencilerinden 27 kişilik deney ve 27 kişilik kontrol grubu belirlenmiştir. Belirlenen gruplardan deney grubu görseller ve sunular ile desteklenmiş, tekniklerin temel bilgileri, çalışma sırasında dikkat etmeleri gereken konular hakkında bilgiler verilerek konuyu pekiştirmeleri sağlanmıştır. Sanatçılar tarafından atık malzemelerle yapılmış olan örnek çalışmalar gösterilerek atık malzemelerden yararlanma biçimleri, kompozisyonu oluşturma yöntemleri hakkında bilgilendirmeler yapılarak, yapacakları çalışmalar hakkında düşünmeleri sağlanmıştır. Geleneksel biçimlendirme yöntemlerini kullanan kontrol grubuna her hangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Araştırmada hem deney hem de kontrol gruplarına öntest –sontest ve başarı değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Sadece deney grubuna, atık malzemelerin kullanımına yönelik öğrenci görüşleri ve uygulama süresince gözlemci tarafından uygulanan gözlem formları uygulanarak bulgular elde edilmiştir.

Deney grubu öğrencilerine oluşturacakları kompozisyon, kullanacakları atık malzeme, yöntem ve teknik konusunda özgür bırakılmışlardır. Kontrol grubuna ise geleneksel biçimlendirme araçları ile iki boyutlu bir tasarım yapmaları istenmiş, etkinlik aşamasında çalışmalarına her hangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

6.1. Sonuçlar

İki boyutlu tasarımların öğretilmesinde, atık malzemelerin öğrencilerin ders tutumlarına etkisini saptamak amacıyla uygulanan öntest-sontest tutum ölçekleri ortalamaları incelendiğinde gruplar arasında öntest ortalamalarında anlamlı bir fark olmamasına rağmen, sontest ortalamalarında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Atık malzemenin sanatsal bir nesneye dönüşümü sırasında oluşan düşünsel etkinliklerin çocuğun yaratıcılığına, fiziksel etkinliklerin ise kas gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı düşünülmektedir.

Atık malzemeleri sanatsal bir işe dönüştürerek, bir şeyleri başarabilme duygusu yaşayan çocuğun özgüveninin arttığı ve bu sayede yaşantısında da başarılı olabileceği duygusunu sağladığı söylenebilir.

Etkinlik sürecinde yapılan gözlemler sonucunda öğrencilerin resmin yüzey yapısını zenginleştirmek için gerçek hayattan alınan atık malzemeleri, soyut olan boya tadıyla birleştirerek farklı bir gerginlik yarattığı ve öğrencilere sanatsal açıdan yeni bir bakış açısı kazandırdığı söylenebilir. Atık malzemelerden elde ettikleri farklı yapıdaki parçalarla bir amaç doğrultusunda anlamlı bir şekilde bütünü oluşturmaları sayesinde estetik duygularının geliştiği düşünülmektedir.

Çocuğun farklı malzemelerle çalışması, bu malzemeleri tanımasına, sanatsal bir ürün yaratmasında bilgisinin artmasına ve bunları nasıl biçimlendireceğini öğrenmesine katkı sağladığı düşünülmektedir.

Bu malzemelerin farklı özelliklerde olması ve bunları bir araya getirerek anlamlı bir bütün oluşturma kaygısı çocuğu çok yönlü düşünmeye sevk eder ve zihinsel açıdan gelişimine katkı sunarak yaratıcı ve üretici yanlarını ortaya çıkarabilmesini sağladığı söylenebilir. Bu sayede çocukta özgüven duygusu gelişir.

Etkinlik sonrası her iki grubun çalışmaları için uygulanan başarı değerlendirme ölçekleri de atık malzemeleri kullanan deney grubu lehine bir sonuç vermiştir. Deney

grubundaki öğrencilerin sürece aktif katılmaları, istekli oluşları ve her aşamayı pratiğe dökmeleri başarılarını doğrudan etkilemiştir.

Öğrenciler iki boyutlu çalışmalarda genelde biçimlendirme elemanlarını çizim yöntemiyle oluşturmaya çalışırlar. Fakat burada ise bu elemanların gerçek ve hazır hali vardır. Bu tasarım elemanları sayesinde öğrencinin zaman kazanması bunun dışında yapması gereken şeylere odaklanabilmesini sağlar. İki bakımdan da düşündüğümüzde atık nesneler üretme sürecini kolaylaştırır ve hızlandırır. Aynı zamanda atık nesnelerin farklı şekilleri kişilere ne yapacağına dair fikirler verir. Sadece bunları kompozisyonun neresinde kullanacağına karar vererek biçimlendirmeleri yeterlidir. Bu da çocuğun çalışmasında başarılı olmasının ve çalışmasını belirlenen sürede tamamlamasının en önemli nedenlerinden biridir. Bireysel farklılıkların olduğu düşünüldüğünde her çocuğun farklı tekniklerde başarılı olması da olasıdır.

Deney grubu öğrenciyle yüz yüze yapılan görüşmede şu ifadeler kullanılmıştır. Geleneksel boyama araçlarıyla yapılan etkinliklerin zamanla dersi monoton hale getirdiğini, istedikleri şekli çizmekte zorlandıklarını bu durumunda cesaretlerini kırdığını bu nedenle farklı alternatifler geliştirilmesi gerektiğini atık malzemelerin bu amaca uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler ifadelerinde iki boyutlu tasarımlarda atık malzemeleri kullanmanın çalışmalarına farklı bir tat verdiği, bu durumdan hoşnut oldukları, kolay bulunabilir ve ekonomik olmasından dolayı da avantaj sağladığını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; Görsel Sanatlar Dersinde iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemeleri kullanmanın öğrencilerin derse tutumlarına, yaratıcılık, malzemeyi tanıma, fiziksel aktiviteler sonucu kas gelişimine, gösterdikleri başarı dolaysıyla da yaşamındaki diğer alanlarda da başarılı olmasına katkı sağladığı söylenebilir.

6.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak, araştırmaya ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Çocuğun işlevsiz olduğu düşünülen bir nesneye yeni bir anlam kazandırarak onu gerekli ve kullanılabilir bir hale dönüştürmesi atık nesneye karşı düşüncesini değiştirir. Bu değişim aynı zamanda çocuğa malzemenin geri dönüşümü bilincini kazandırır. Ayrıca araştırma sonucunda, görsel sanatlar dersinde uygulanan iki boyutlu tasarımların öğretilmesinde atık malzemelerin öğrencilerin derse tutumlarında olumlu bir katkı sağladığı görülmüştür. Bu nedenle görsel sanatlar dersi etkinliklerinde geleneksel biçimlendirme yöntemlerinin dışında öğrencilerin tutumlarına olumlu yönde katkı sağlayacak şekilde güncellenmesinin dersi daha anlamlı hale getireceğinden dolayı atık malzemelere daha fazla yer verilebilir.

Okullarda görsel sanatlar dersinin daha etkili olabilmesi için ders saati sayısının artırılması yararlı olacaktır.

Okullarda görsel sanatlar dersinin daha yararlı olabilmesi için, olanaklar ölçüsünde her okulda görsel sanatlar atölyesinin kurulması faydalı olacaktır.

Atık malzemelerin geri dönüşümü ülke ekonomisine katkı sağlamanın yanında çocukların tüketimle ilgili bilinçlenmesine katkı sağlar. Bu nedenle görsel sanatlar dersi dışında diğer derslerde de atık nesne ve geri dönüşüm konusuna ağırlık verilerek kendi alanlarıyla ilgili projeler geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

Aksoy, D. (2010). İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin sanat eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

Alakuş, A.O. (2002). İlköğretim okulları 6.sınıf resim-iş öğretim programındaki grafik tasarımı konularının çok alanlı sanat eğitimi yöntemiyle ve bu yönteme uygun düzenlenmiş bir ortamda uygulanması. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Alakuş, A.O.,& Mercin, L. (2009). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi. Ankara: Pegem Yayınevi.

Antmen, A. (2010). 20.Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık

Artut, K. (2009). Sanat eğitimi. Ankara. Anı Yayıncılık.

Atalay, M. (1996). Bilgi toplumu, öğretmenlerinin sorunları. Sempozyum 96,Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler. 30 Eylül - 4 Ekim.

Balcı, A. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler. Ankara: Pegem

Başar, H. (2004). Sınıf yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Başaran, Z.(2006). Resim Eğitiminde Parça- Bütün ilişkisi Açısından Kolaj Tekniğinin Önemi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul

Batur, E.,(1995). Modernizmin Serüveni, YKY, İstanbul.

Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2001). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Dersal Yayıncılık.

Buyurgan, S.,& Mercin, L. (2005). Görsel sanatlar eğitiminde müze eğitimi ve uygulamaları. Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.

Bürger, P. (2012). Avangard Kuramı (Çev. Erol Özbek). İstanbul: İletişim Yayınları.

Büyüköztürk, Ş. (2007). Deneysel desenler öntest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk. Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi.

Can, A. (2014). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi (3. Baskı, Pegem Akademi Yayını, Ankara).

Cindil, (2007).Çevre ve Atıklar İle Katı Atık Tanımı ve Türleri, http://www.cindil. net/tanimt.html

Creswell, J.W.,& Clark, P.L. (2008). Mixed methods reader. California: Sage Publication.

Çapar, M. (2008). İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Üç Boyutlu Çalışmaların Önemi. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt.3.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları.* Ankara: Pegem A Yayın.

Denkel, A. (2003). Düşünceler ve gerçekler. Ankara. Doruk Yayınları.

Dirik, M.Z. (2014). Eğitim programları ve öğretim ilke ve yöntemleri.Ankara: Pegem Akademi.

Eisner, E. W. (2002). From episteme to phronesis to artistry in the study and improvement of teaching. Teaching and Teacher Education, 18 (4), 375-385. Ekiz, D. (2009). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erkul, D., (1997).Kullanım Eşyasının Sanat Nesnesine Dönüştürülmesi, Marmara Üniversitesi, (Yüksek Lisans Tezi) Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Ertürk, S. (2013). Eğitimde program geliştirme. Ankara: Edge Akademi.

Fidan, N. (2012). Okulda öğrenme ve öğretme. Ankara: Pegem Akademi

Fischer, E. (2003). Sanatın Gerekliliği. (C.Çapan, Çev.). (9. bs.). Ankara: Payel Yayınevi.

Gombrich, E. H. (1986). Sanatın öyküsü. Çev: Bedrettin Cömert. İstanbul: Remzi Kitabevi

Hanson, W.E., Creswell, J.W., Clark, V.L.P., Petska, K., & J.D. Creswell (2005). Mixed method research design in counseling psychology. Journal of Counseling Psychology, 52(2).

Kaplanoğlu, L. (2009). Kübizm, Fütürizm ve Dada' nın Bileşenleri. Artist Modern, Sayı: 8,

Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıöğen (Edt.) Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Kavuran, T. (2003). Sanat ve bilimde gerçek kavramı. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2), 225-237.

Kırışoğlu, O. (2005). Sanatta Eğitim Görmek Anlamak Yaratmak. (Üçüncü Baskı). Ankara: Pegem A Yayınları

Krausse, C, A.(2005). Rönesans‟tan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü. (D.

Zaptcıoğlu, Çev.). Literatür Yayıncılık.

Küçükahmet, L. (2009). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Lynton, N. (1982). Modern Sanatın Öyküsü. 1. Baskı (C.Çapan ve S. Öziş, Çev.)

İstanbul: Remzi Kitabevi Morgan, D.L. (1988). Focus groups as qualitative research. Newbury Park, CA: Sage Publiciations.

Merriam, S.B. (2009). Qualitative research and case study applications in education. San Fransisco: Jossey – Bass Publishers.

Özsezgin, K.(2001) Lütfü Günay. Bilim Sanat Galerisi: İstanbul.

Özsoy, V. (2003). Görsel sanatlar eğitimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Özsoy, V. (2007). Görsel sanatlar eğitimi. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Öztürk S. (2011) Resimsel öğe olarak parçalılık, biçim ve kolaj ilişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Hacetepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Reed, K. ve Towne, B. (1974). Sculpture From Found Objects. Worcester, Massachusetts: Davis Publications, Inc

Sağlam F. (2016) Atık Nesnelerin Sanatta Ve Sanat Eğitiminde Kullanılmasına Yönelik Öğretim Elemanlarının Görüşleri, Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı 8

Samaras, A.P. (2011). Self study teacher research: Improving your practice through collabrative inquriy. CA: Sage Publication

San, İ. (1998). Türkiye'de yaratıcı drama çalışmalarının dünü ve bugünü. 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi, Ankara.

San, İ. (2003). Sanat Eğitimi Kurumları. Ütopya Yayınları, İstanbul.

Seçer, İ. (2013). SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi. Ankara: Anı.

Shiner, L. (2004). Sanatın icadı bir kültür tarihi. İstanbul: Sanat ve Kuram Ayrıntı Yayınları.

Sönmez, V. (2008). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.

Sümbül, A.M. (2010). Öğretim ilke ve yöntemleri.Konya: Eğitim Akademi Yayınevi.

Şahiner, R. (2008). Sanatta Postmodern Kırılmalar ya da Modernin Yapıbozumu. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.

Taşpınar, M. (2010). Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Data Yayınları

TDK (Türk Dil Kurumu). (2011). Genel Türkçe sözlük

Tıkaç, S. (2015). Nitel veri analiz programlarının veri analizinde kullanımı: Envivo'ya bir bakış. F.N. Seggie & F. Bayyurt (Edt.) Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımlar. Ankara: Anı.

Turani, A. (1999). Çağdaş sanat felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Türkkan, B. (2008). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Bağlamında Görsel Kültür Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Yılmaz B., (2015). Atık Nesneden Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü, S.D. Ü. G.S.F. Dergisi ART---E

Yolcu, E. (2004). Sanat eğitim kuramları ve yöntemleri. Ankara. Nobel Yayınları.

Zırhlı, K.(2009). Atık ve Nesnelerin Sanat Objesine Dönüşümü. Mersin Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi SBE-Yayınları.

.

EKLER

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Amaçları

Deney Grubu Öntest Sontest Tutum Ölçeği Formu

Kontrol grubu Öntest Sontest Tutum Ölçeği Formu

Deney Grubu Öğrenci Gözlem Formu

Deney Grubu Öğrenci Görüş Formu

Özgeçmiş

Etkinlik görselleri

Araştırma İzin Belgesi

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Görsel Sanatlar Eğitiminin Genel Amaçları

• Türk Milli Eğitiminin temel felsefe ve becerilerine sahip,

• Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilincine sahip,

• Görsel sanatlar alanındaki temel kavram ve uygulamalar konusunda bilgi, beceri ve anlayışa sahip,

• Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin olarak katılan ve bu tartışmaları değerlendiren,

• Görsel sanatların doğası ve kökenini inceleyen, değerini sorgulayan,

• Güncel kültür-sanat nesnelerini bilinçli olarak izleyen,

• Kendi kültürü ile diğer kültürlere ait kültürel mirasın değerini anlayan ve onları koruyan,

• Görsel sanat çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ile teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde kullanarak düşüncelerini ifade eden,

• Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren,

• Sanat alanında etik davranış gösteren,

• Sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan,

• Çevresini inceleyen, ondan esinlenen ve onu gelecek nesillere aktaran,

• Eleştirel düşünebilen, aynı zamanda eleştiri ahlakına sahip,

• Öğrendiği bilgi ve becerileri gerçek yaşamda kullanabilen bireyler yetiştirmektir.

Teknik amaçlar incelendiğinde

• Öğrenciye her turlu araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak kendini geliştirmesine imkân tanımak.

• Öğrenciyi farklı tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdire bilmek ve öğrencilerin farklılıklardan zevk alabilmelerini sağlamak.

• Öğrenciye farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına varabilmek.

• Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak.

• Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemeden anlam çıkarma becerisi kazandırmak.

• Öğrenciye kendini ifade etme surecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmak olarak belirtilmiştir.

Talim ve Terbiye Kurulu Öğrenme Alanları Amaçları

• Hayallerini, duygularını ve düşüncelerini biçimlendirerek görsel iletişim kurmaları,

• Biçimlendirmede görsel iletişimin sağlanması için sanatın dilini kullanmaları yanında onu destekleyen yazılı ve sözlü ifadeler oluşturmaları,

• Görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları,

• Sanat eserlerinin anlamını ve değerini kavrarken kendisinin ve akranlarının oluşturduğu görsel sanat çalışmalarına saygı duymayı öğrenmeleri,

• Görsel sanat çalışmalarını oluştururken öğretim materyallerini (sanat eseri, tıpkıbasım, sanat kitapları vb.), araç-gereçleri (fırça-boya, makas-kâğıt vb.) kullanabilmeleri ve teknik uygulamaları gerçekleştirmeleri,

• Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları,

• Tarihî süreç içerisinde Türk toplumunda ve kültüründe ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

• Farklı toplum ve kültürlerde ortaya konulan sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeleri,

• Sanat ile kültürün birbirini şekillendirdiğini ve yansıttığını kavramaları,

Müze, ören yerleri, tarihî mekânlar, sanat galerisi, sanatçı atölyeleri ve bunun gibi yerlerdeki kültürsanat eserlerini incelemeleri,

• Sanatın duygu, düşünce ve inanışları iletmede bir araç olduğunu anlamaları,

• Sanat eserlerini basitten karmaşığa doğru eser eleştirisi yöntemine (tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı) göre incelemeleri,

• Görsel sanatlar alanıyla ilgili kavramları ve sanat eserlerinin oluşturulma süreci hakkında öğrendiği bilgileri sanat eseri analizinde kullanmaları,

• Sanat eserinin duygu ve düşünceleri ifade etmedeki gücünü, iletişim kurma kapasitesini analiz etmeleri ve yargıya varmaları,

• Sanat eserini algılamada ön bilgi ve deneyimlerin ne kadar etkili olduğunu kavramaları,

• Sanat eserlerini incelediğinde sanatın anlamı ve değeri konusunda bir yargıya varmaları hedeflenir. (MEB. T. E. G. M., Görsel sanatlar dersi müfredat programı, 2017)

	ÖNTEST DENEY GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATIIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	7	6	8	2	4
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	4	3	6	5	9
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	10	7	6	3	1
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	10	7	6	2	3
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	9	6	6	3	3
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	11	6	5	1	4
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	12	5	6	1	3
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	10	3	7	4	3
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	13	5	4	3	2
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	4	5	12	3	3
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	5	6	11	3	2
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	12	6	4	3	2
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	6	3	8	4	6
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	9	5	5	2	6

Kutucuklarda yazılmış olan rakamlar her maddede kaç öğrencinin hangi frekansı işaretlediğini göstermektedir.

	SONTEST DENEY GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	11	8	5	2	1
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	1	1	5	8	12
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	11	10	3	2	1
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	10	13	3	1	
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	9	11	4	2	1
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	11	12	3	1	
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	11	13	2	1	
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	10	12	4	1	
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	13	11	3		
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	10	11	4	1	1
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	8	10	6	3	
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	12	14	1		
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	12	13	1	1	
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	9	12	4	1	1

	ÖNTEST KONTROLGRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	5	8	7	2	5
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	3	3	6	8	7
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	9	9	5	2	2
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	11	5	6	3	2
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	6	7	8	3	3
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	6	10	7	1	3
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	10	4	7	2	1
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	7	6	10	2	2
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	12	7	5	1	2
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	2	7	12	1	5
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	4	7	11	3	2
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	6	11	6	3	1
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	3	6	10	3	5
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	8	7	9	1	2

	SONTEST KONTROL GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ Aşağıdaki verilen cümleler, görsel sanatlar dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği (X) işaret ile işaretleyiniz. Sınıfı: Yaşı: Cinsiyeti:	TAMAMEN KATIIYORUM	KATILIYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ KATILMIYORUM
1	Görsel sanatlar dersinin önemli olduğunu düşünüyorum.	6	7	9	4	1
2	Görsel sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünüyorum.	3	3	9	7	5
3	Görsel sanatlar dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum.	7	9	7	3	1
4	Görsel sanatlar dersinde sanatla ilgili bilgileri kazandığımı düşünüyorum.	9	5	8	2	3
5	Görsel sanatlar dersinin sanatsal gelişimime katkı sağladığını düşünüyorum.	8	7	7	2	3
6	Görsel sanatlar dersi sanat dallarını tanımam açısından önemlidir.	6	9	7	2	3
7	Görsel sanatlar dersinin hayal gücümü arttırdığını düşünüyorum.	16	3	5	2	1
8	Görsel sanatlar dersinde iki ve üç boyutlu çalışmaları ayırt edebiliyorum.	5	6	11	1	4
9	Resim yapmaktan zevk alıyorum.	11	5	9	2	
10	Görsel sanatlar dersi sanatsal biçimlendirme elemanlarını kullanmama imkân sağlıyor.	2	6	12	3	4
11	Görsel sanatlar dersi tasarım ilkelerini kullanmama imkân sağlıyor.	4	9	11	2	1
12	Görsel sanatlar dersi sanat eserlerini tanımam açısından gereklidir.	5	6	9	4	3
13	Görsel sanatlar dersinin el becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	3	5	11	4	4
14	Görsel sanatlar dersinin bireysel gelişimime katkısı olduğunu düşünüyorum.	6	6	11	3	1

	DENEY GRUBU GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE İKİ BOYUTLU ÇALIŞMALARDA ATIK MALZEMELERİN KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU Sınıf: cinsiyet:	TAMAMEN GÖZLENDİ	KISMEN GÖZLENDİ	GÖZLENMEDİ
1	ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇER.	21	5	1
2	ÇALIŞMASINA UYGUN ATIK MALZEMELERİ SEÇMEKTE ZORLANIR.	3	7	17
3	ÇALIŞMALARINDA ÇEŞİTLİ ATIK MALZEMELERİ (GAZETE, POŞET, KUMAŞ, PEÇETE…) ETKİLİ BİR ŞEKİLDE KULLANIR.	18	6	3
4	İKİ BOYUTLU ÇALIŞMALARINDA GELENEKSEL YÖNTEMLERİ KULLANIR.	4	7	16
5	İKİ BOYUTLU ÇALIŞMALARINDA ÇAĞDAŞ YÖNTEMLERİ KULLANIR.	18	5	4
6	ÇALIŞMASINDA GÖRSEL SANAT ELEMANLARINDAN(ÇİZGİ, NOKTA, RENK, LEKE VS.) YARARLANIR.	27		
7	ÇİZGİLERİ OLUŞTURMADA ATIK MALZEMELERİ KULLANIR.	14	8	5
8	ATIK MALZEMELERİN KENDİ DOKUSUNDAN YARARLANIR.	22	5	
9	ÇALIŞMALARINDA TASARIM İLKELERİNİ(DENGE, RİTİM, ORAN-ORANTI…..) KULLANIR.	19	5	3
10	KOMPOZİSYONLARINI OLUŞTURMADA ATIK MALZEMELERİ RAHATLIKLA KULLANIR.	21	5	1
11	ÇALIŞMASINDA PARÇA BÜTÜN İLİŞKİSİNİ DİKKAT EDER.	16	7	4
12	ÇALIŞMASINDA ÇEŞİTLİ ATIK MALZEMELERİ BİRBİRİNE UYUMLU BİR ŞEKİLDE KULLANIR.	19	6	2
13	ÇALIŞMASINDA RENK UYUMUNA DİKKAT EDER.	24	3	
14	ÇALIŞMASINDA ATIK MALZEMELERLE ÇEŞİTLİ ŞEKİLLER OLUŞTURUR.	27		
15	ÇALIŞMASINDA KOYU VE AÇIK LEKELERİDENGELİ BİR ŞEKİLDE KULLANIR.	19	5	3
16	ÇALIŞMASINI VERİLEN SÜREDE TAMAMLAR.	25	2	
17	ÇALIŞMASINDA KULLANACAĞI ATIK MALZEMELERİ SINIFLANDIRIR.	23	3	1
18	ATIK MALZEMELERİ 2 BOYUTLU SANATSAL BİR ÇALIŞMAYA DÖNÜŞTÜRÜR.	23	3	1
19	İKİ BOYUTLU ÇALIŞMA İLE 3 BOYUTLU ÇALIŞMALARI AYIRTEDER.	27	-	-
20	ATIK MALZEMELERLE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR YAPAR.	25	1	1

	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELERİN KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ Aşağıda verilen cümleler görsel sanatlar dersinde atık malzemelerin kullanımına yönelik düşüncelerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Size uygun olan seçeneği(X) işareti ile işaretleyiniz. Sınıf: yaşı: cinsiyet:	KATILIYORUM	KKARARSIZIM	KATILMIYORUM
1	ATIK MALZEMELERLE SANATSAL ÇALIŞMALAR YAPMAK ZEVKLİDİR.	19	5	3
2	ATIK MALZEMELER DOKULARI ELDE ETMEDE KOLAYLIK SAĞLADI.	20	6	1
3	ATIK MALZEMELERLE ÇALIŞMAK SANATSAL GELİŞİMİME KATKI SAĞLADI.	19	6	2
4	ATIK MALZEMELER ESERE GÖRSEL VE ESTETİK AÇIDAN DEĞER KATTI.	22	5	
5	ATIK MALZEMELER KOMPOZİSYON OLUŞTURMADA KOLAYLIK SAĞLADI.	21	5	1
6	ATIK MALZEMELER AÇIK VE KOYU LEKELERİ OLUŞTURMADA KOLAYLIK SAĞLADI.	20	5	2
7	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÇALIŞMALARDA ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EKONOMİKTİR.	27		
8	ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK SANATSAL YÖNDEN BİLGİMİ ARTTIRDI.	24	2	1
9	ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK HAYAL GÜCÜMÜ ARTTIRDI.	27		
10	ATIK MALZEMELERİ İKİ BOYUTLU BİR ÇALIŞMAYA DÖNÜŞTÜRMEK ZORDUR.	1	5	21
11	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELER KULLANILMALIDIR.	26	1	
12	GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK EL BECERİMİ GELİŞTİRDİ.	27		
13	ÇALIŞMALARDA KULLANACAĞIM ATIK MALZEMELERİ BELİRLEMEKTE ZORLANDIM.	1	4	22
14	ATIK MALZEMELER ÇEŞİTLİ ŞEKİLLER OLUŞTURMADA KOLAYLIK SAĞLADI.	21	5	1
15	ATIK MALZEMELER HER AN BULUNABİLMESİNDEN DOLAYI AVANTAJLIDIR.	24	3	
16	ATIK MALZEMELERLE ÇALIŞIRKEN SANATSAL YARATIDA KENDİMİ RAHAT HİSSETTİM.	24	2	1
17	ATIK MALZEMELERLE ÇALIŞMAK ZORDUR.		4	23
18	ATIK MALZEMELER ŞEKİLLERİ OLUŞTURMAKTA BANA KOLAYLIK SAĞLADI.	22	4	1
19	ÇALIŞMALARIMDA ATIK MALZEMELERİ KULLANMAK ESTETİK AÇIDAN OLUMLU SONUÇ VERİR.	24	3	

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet YÜCEL

1978 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladı.

1997-2001 yılları arasında Gazi Üniversitesi, Görsel Sanatlar Öğretmenliği bölümünde sanat eğitimi aldı. 2001 yılından bu yana görsel sanatlar öğretmeni olarak çalışmaktadır., Halen Şanlıurfa Güzel Sanatlar Lisesi'nde görevine devam etmektedir. Şanlıurfa'da yerel gazetelerde sanat hakkında köşe yazıları yazmakta ve sanatsal çalışmalarını da atölyesinde sürdürmektedir.

KABUL EDİLEN BİLDİRİLERİ

20 16 Görsel Sanatlar Dersi, Görsel Biçimlendirme Alanında Montessori Eğitimi / Pegem yayınları

2015 Tasarım Gerektiren Mesleklere ve Yetişkinlere Yönelik Görsel Sanat Eğitimi / Pegem yayınları

2015 Görsel Sanat Eğitiminin Öneminin Medya Aracılığıyla Topluma Kazandırılması / Pegem yayınları

YARIŞMALI SERGİLER

2016 'SAKÜDER' Resim Yarışması /sergileme, ANKARA

2016 Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi 'Birlikte Yaşama Kültürü ' /2. lik ödülü

2015 ADÇ. Resim Yarışması /sergileme, ADANA

2014 Dumlupınar Üniversitesi 'Farklı ve Birlikte'/sergileme, KÜTAHYA

2006 'Resimlerle Şanlıurfa' konulu resim yarışması /mansiyon.

KİŞİSEL SERGİLER

2017 Galeri N/ ANKARA

2016 Şanlıurfa Belediyesi Sergi Salonu

2013 Şanlıurfa Belediyesi sergi salonu

2009 Şanlıurfa Belediyesi sergi salonu

2004 İskenderun Halk Eğitim Merkezi sergi salonu.

EA7

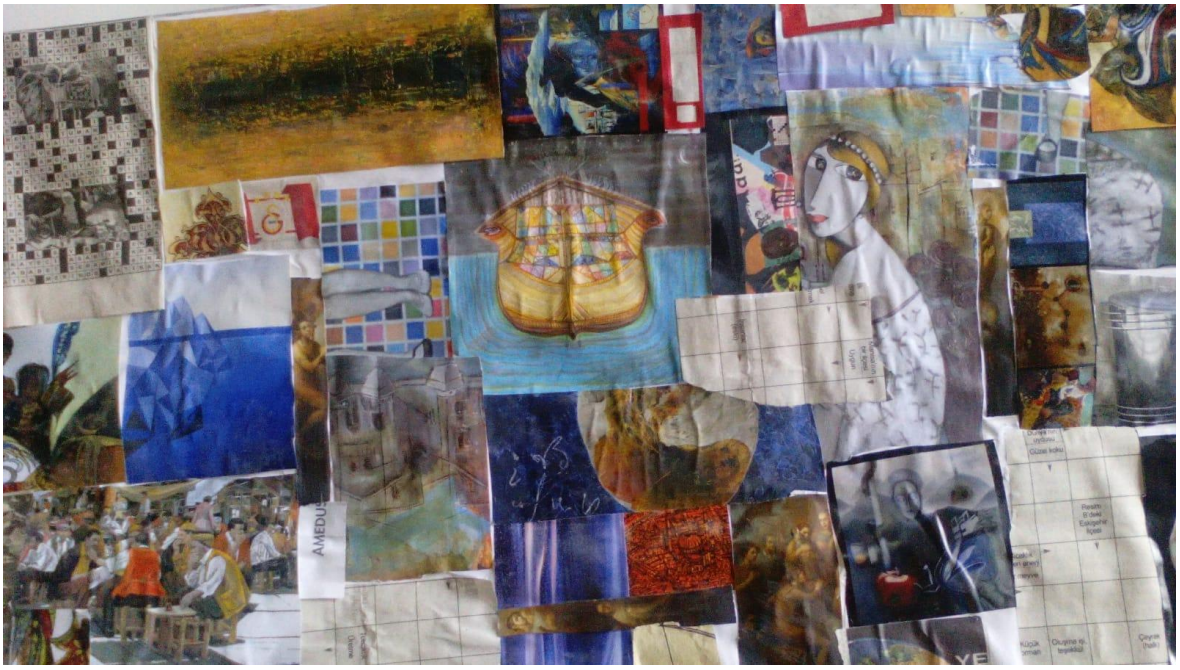

CONTEMPORARY
USA

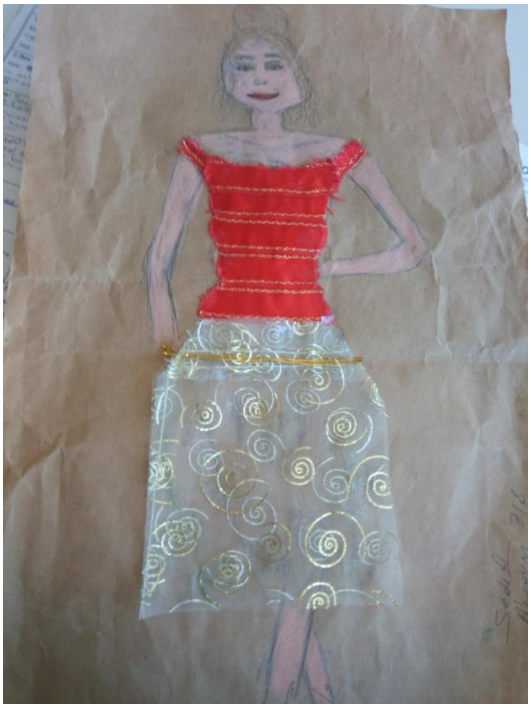

TAKSİCİ GÖZDEN DÜŞTÜ

CENNETİN
KANATSIZ KUŞ
Dizi
TÜRK

10 milyar
ONE WAY
ONE WAY
82 103
Morning

oy
BAlk
bu is tamam
Okay!

T.C.
ŞANLIURFA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 26292541-602.04.01-E.6920782 04.04.2018
Konu : Anket Uygulama İzni (Mehmet YÜCEL)

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :23.03.2018 tarih ve 6296 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Tezli yüksek lisans programı öğrencisi Mehmet YÜCEL'in "Görsel sanatlar Dersinde Kullanılan Atık Malzemelerin Öğrencilerin Sanatsal Gelişimine Katkılarının Değerlendirilmesi" konulu anket çalışması için Müdürlüğümüze bağlı Karaköprü İlçesi Hacı Abdurahman Özdemir Ortaokulunda ilgi yazı ekindeki anket uygulama isteğine ilişkin ilgi yazı ve ekleri değerlendirilmiş olup;

Söz konusu anketin eğitim öğretim faaliyetini aksatmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak yapılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Şerafettin TURAN
İl Milli Eğitim Müdürü

Mustafa KIRIK
İl Milli Eğitim Müd.
Memur
Güvenli Elektronik İmzalı
Aslı ile Aynıdır
05.04.2018

Adres: N.Cehveri Cad. No:20 İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Haliliye/ŞANLIURFA

Bilgi için: